СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз — SVOBODA — Published by the Ukrainian National Association

ЦІНА $1.00 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ONCE A WEEK PRICE $1.00

РІК CX П'ЯТНИЦЯ, 26 ГРУДНЯ 2003 РОКУ ЧИСЛО 52 VOL. CX FRIDAY, DECEMBER 26, 2003 No. 52

С. Пайфер: „Зміна Конституції України повинна відбуватися лише після виборів Президента"

Мирослава Ґонгадзе, Сергій Куделя

Спроба внести зміни до Конституції України менш ніж за рік до президентських виборів викликає занепокоєння в офіційному Вашінґтоні. Напередодні голосування з цього питання у Верховній Раді України, що мало відбутися 23 грудня, Мирослава Ґонгадзе та Сергій Куделя взяли інтерв'ю у другого заступника Державного секретаря США у справах Европи та Евразії Стівена Пайфера. З 1998 по 2000 рік він був Надзвичайним і повноважним послом США в Україні, а тепер у Вашінґтоні займається виробленням американської політики щодо України.

– Центральне питання політичного життя в Україні - це конституційна реформа. Як Ви розглядаєте перспективу прийняття Верховною Радою рішення про обрання президента парляментом у контексті демократизації України?

– Спочатку хочу наголосити, що існує багато різних способів формування демократичної держави і форм розподілу влади між парляментом і президентом. Можна по-різному розподілити владні повноваження між цими гілками влади і при цьому зберегти демократичну систему. Тому ми визнаємо можливість існування різних підходів і те, що з розвитком держави підходи до структурування влади можуть змінюватись і призводити до зміни балянсу сил між різними гілками влади. Однак, питання, яке виникає у нас у зв'язку з цими конституційними поправками – це час їх внесення. Їхнє прийняття може привести до кардинальної зміни правил політичної гри за пять чи десять місяців до президентських виборів. Спроба внести ці зміни викликає у нас багато запитань. Чи такі зміни зараз справді є необхідними? Особливо, враховуючи те, що результати опитування громадської думки, які ми бачили, вказують, що від 80 до 85 відсотків українських громадян виступають за проведення всенародних виборів президента. Отже, головне запитання, яке виникає в нас і в інших спостерігачів, що підтримують демократичний розвиток України: що відбувається ? І чому ці зміни вносяться так близько до виборів?

–Чи будете Ви розглядати внесення таких змін до Конституції України як фактичне скасування президентських виборів?

– Такий висновок робити ще зарано, однак у нас і в інших спостерігачів виникне запитання, чому відбуваються ці зміни.

–І Ви не маєте відповіді на це запитання?

– Ми все ще очікуємо, яким буде розвиток подій в Україні. Однак, це – одна з причин, чому ми намагаємося висловити своє занепокоєння, як приватно, так і публічно, і порадити Україні бути обережною із внесенням таких змін. Знову хочу наголосити, що немає якихось фундаментальних проблем з деякими ідеями, які тепер обговорюють-

(Закінчення на стор. 3)

Успішна візита Патріярха Любомира в США

Українська громада зібрала близько мільйона долярів на Патріярший собор у Києві

НЮ-ЙОРК. – У першій половині грудня 2003 року осередки українців-католиків Стемфордської епархії – Олбані, Гартфорд, Йонкерс і Ню-Йорк – відвідав Архиєпископ УГКЦ Любомир кардинал Гузар. Це була виняткова, згідно з рішенням Синоду УКЦеркви, візита, пов'язана з поверненням УКЦеркви до престольного граду Києва. Відомо, що УКЦ у Києві не має ні патріяршої резиденції, ні собору. За згодою і допомогою міської ради Києва, приділено УГКЦ ділянку на лівому березі Дніпра для спорудження патріяршої резиденції і собору Воскресіння Христового. Вже закладено основи, і стіни собору підносяться вгору, вписуючись у чудовий ляндшафт золотоверхого Києва.

Для завершення унікального пляну потрібні кошти, і з цією метою Патріярх Любомир прибув до США. До речі, вже двічі перед тим українська громада Ню-Йорку готувалась до зустрічі з Патріярхом Любомиром, але з незалежних причин від неї причин зустріч не відбулася.

14 грудня залишиться надовго у пам'яті учасників зустрічі з Патріярхом Любомиром. Хоч погода була дуже непригожа, сніговія, при виповненім по береги вірними у храмі св. Юра, вірні величаво і достойно вітали главу нашої Церкви Любомира у супроводі Владики Василія та багатьох священиків. Парох храму о. Пилип Сандрик привітав Патріярха в імені парохів і вірних метрополії Ню-Йорку. Церковний хор під дириґентурою Анни Бачинської співав многоліттє Владиці Любомирові і словами „Буде ім'я Господнє" було започатковано Святу Літургію, яку служив Патріярх у супроводі Владики Василія і в сослуженні о. протоігумена Маврикія, о. пароха Пилипа і багатьох священиків.

Архиєпископ Любомир кардинал Гузар в Ню-Йорку
Фото: Я. Кулинич

Патріярх Любомир виголосив проповідь, у якій радше зробив наголос на християнсько-

(Закінчення на стор. 5)

Працю Верховної Ради України заблоковано

КИЇВ. – 23 грудня представники „Нашої України" і БЮТ бльокували трибуну в залі засідань Верховної Ради України, вимагаючи не вносити зміни в Конституцію України. За підтримку законопроєкту виступають фракції пропрезидентської більшости, а також комуністи.

„В українському парляменті відбувається спроба здійснення антинародного, відверто злочинного антиконституційного заколоту", – говориться у зверненні фракцій бльоку „Наша Україна", бльоку Юлії Тимошенко та Соціялістичної партії України. У зверненні наголошено, що „під приводом так званої політичної реформи, пропрезидентська більшість Верховної Ради прагне навіки передати владу в Україні кланам, забрати у народу право голосу, право вибору, право на гідне життя. Ігнорується наша вимога і нагальна суспільна потреба у виборах парляменту та місцевих рад на пропорційній основі за

(Закінчення на стор. 5)

Представники „Нашої України" і БЮТ бльокують трибуну Верховної Ради, вимагаючи не вносити зміни в Конституцію України
Фото: УНІАН

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

Головний директор ЮНЕСКО підписав послання у зв'язку з 70-річчям Голодомору

КИЇВ. – 16 грудня Генеральний директор ЮНЕСКО Коїчиро Мацура підписав Послання у зв'язку з 70-ми роковинами Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні, в якому висловив співчуття жертвам Голодомору, а також підкреслив жахливість та трагічність цієї події в історії українського народу. Зокрема К. Мацура наголосив, що ця злочинна дія тоталітарного режиму колишнього СССР негативно позначилася на подальшому демографічному, соціяльному, економічному та культурному розвитку української нації. Він закликав зберегти пам'ять про Голодомор не заради помсти, або взаємних звинувачень, а для того, щоб вшанувати пам'ять тих, хто постраждав, віддати належне їхньому праву на людську гідність, ще раз взяти на себе зобов'язання дотримуватися справедливости для всіх. Генеральний директор ЮНЕСКО відзначив зусилля уряду України, спрямовані на викриття правди про голодомор, як такі, що заслуговують на широку підтримку міжнародної спільноти. Ця підтримка, як підкреслюється у посланні, надасть українському народові можливість і надалі підносити свою національну та культурну самобутність, а також поділяти загальновизнані людські цінності.

Кожен п'ятий працездатний українець працює за кордоном

КИЇВ. – 19 грудня під час круглого столу „Комплексна програма протидії торгівлі людьми: реальне відображення на національному та регіональному рівні" у Києві народний депутат України, голова Комітету Верховної Ради з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією Володимир Стретович заявив, що кожен п'ятий працездатний українець працює за кордоном. В. Стретович зазначив, що, за його даними, як мінімум п'ять млн. українців щороку перебувають за межами держави на заробітках. Враховуючи те, що в Україні налічується 28 млн. громадян працездатного віку, то приблизно кожен п'ятий економічно активний українець працює в іншій державі. Ситуація ускладнюється тим, що більшість українців виїздить за кордон нелегально. Протягом останніх 10 років більш як 100 тис. українців були затримані за кордоном, а майже 2.5 тис. громадян України відбувають за кордоном покарання. В.Стретович поінформував, що за останні 10 років з України еміґрували 574 доктори наук та 907 кандидатів наук, причому третина з них – молодші 40 років, а також значна кількість лікарів, технологів та інших висококваліфікованих спеціялістів виїхали через низьку оплату праці та високий рівень безробіття. Рівень безробіття в Україні становить 11 відсотків економічно активного населення, а в декількох областях сягає 40 відсотків.

Ю. Тимошенко звернулася до народних депутатів

КИЇВ. – Провідник партії „Батьківщина", народний депутат України Юлія Тимошенко звернулася до народних депутатів України з переліком принципових, кардинальних позицій, без яких політична реформа не може бути підтримана Верховною Радою. В заяві прес-служби партії „Батьківщина" пропонується вибирати Президента України тільки на прямих загальних виборах всім українським народом, не проводити конституційну реформу центральних органів влади та перерозподіл повноважень між окремими гілками центральної влади без кардинальної реформи системи місцевого самоврядування, перед обговоренням політичної реформи необхідно прийняти новий виборчий закон, що впроваджує пропорційну систему виборів до парламенту, при цьому не знижувати прохідний бар'єр для політичних партій та блоків. Народні депутати України не мають права продовжувати повноваження чинного парламенту бодай на один день за будь-якого сценарію розвитку політичної ситуації в Україні". Провідник партії „Батьківщина" переконана, що „без врахування та нормативного забезпечення вище перелічених пунктів депутати не повинні навіть розпочинати обговорення проєкту політичної реформи".

Комуністи – проти обрання президента Верховною Радою

КИЇВ. – Комуністична партія України заявила, що категорично виступає проти обрання президента у 2004 році нинішнім складом Верховної Ради. На Пленумі ЦК Компартії 20 грудня, узагальнюючи позицію партії, її провідник Петро Симоненко підкреслив, що обов'язковою умовою голосування членів фракції за законопроєкт про зміни до конституції є ухвалення проєкту закону про вибори народних депутатів на пропорційній основі, внесеного комуністами. Комуністична партія України заявила, що братиме участь у президентських виборах як самостійна сила, вважаючи єдиним союзником на довготривалу перспективу лише Соціялістичну партію. Пленум заявив, що КПУ не бачить доцільности висунення єдиного кандидата від так званої демократичної опозиції.

В. Ющенко закликає до об'єднання

КИЇВ. – Провідник блоку політичних партій „Наша Україна" Віктор Ющенко, виступаючи 20 грудня на з'їзді Української народної партії, закликав усі політичні сили, які входять до блоку, об'єднатися і зформувати єдину партію европейського типу. Він підкреслив, що лише створивши таку партію, демократичні сили зможуть перемогти на парламентських виборах 2006 року. Провідник Української народної партії Юрій Костенко, який закликав підтримати кандидатуру В. Ющенка на посаду президента України на наступних виборах, заявив, що покищо обіцянки опозиційних провідників щодо створення єдиної коаліції та висунення єдиного кандидата на виборах 2004 року не виконуються.

Україна фінансуватиме політичні партії

КИЇВ. – Президент України Леонід Кучма підписав закон про державне фінансування політичних партій. Як повідомляє прес-служба глави держави, закон почне діяти з 1 січня 2005 року. Наприкінці листопада нинішнього року цей документ ухвалила Верховна Рада. Відповідно до закону, за рахунок бюджетних коштів буде фінансуватися статутна діяльність партій, а також компенсуватимуться витрати партій, пов'язані з їхньою передвиборною агітацією під час парляментських виборів. Це стосується партій, які пройшли до Верховної Ради на останніх виборах народних депутатів. Наступні парламентські вибори в Україні відбудуться у 2006 році.

На Львівщині зник журналіст газети „Народна справа"

ЛЬВІВ. – На Львівщині зник 44-річний журналіст Радехівської районної газети „Народна справа" Василь Грисюк. 4 грудня він вранці вийшов з дому і досі не повернувся. У редакції газети „Народна справа" повідомили, що В.Грисюк писав на теми екології та охорони довкілля. У день свого зникнення він поспішав додому, бо у критичному стані перебувала його бабуся. Через день вона померла, а журналіста, як виявилось, не було на похороні. В. Грисюк щодня їздив до праці з сусіднього Сокальського району на автобусі. Співробітники газети розповідають, що у депресивному стані В. Грисюк не був.

Жителеві села Саджави виповнилося 103 роки

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК. – Житель села Саджава Богородчанського району Івано-Франківської области Микола Мороз відзначив 18 грудня 103-тю річницю з дня народження. З цією подією його привітали представники влади, жителі села, численна родина. Нині імениник має 16 правнуків. Поховав двох своїх жінок, двох синів і зятя, живе з донькою та її родиною. Наприкінці 1918 року служив у Українській Галицькій Армії, служив і в польському війську, і в радянській армії. М. Мороз почуває себе добре, каже, що ніколи не курив, не пив алькогольних напоїв і до чужих жінок не забігав. Нікого не кривдив, молиться Богу. У день Святого Миколая, 19 грудня, пішов на Службу Божу до церкви. Зберіг добру пам'ять, цікавиться політикою. На запитання, коли краще жилося, М. Мороз відповів: коли був дужий і молодий.

Обставини справи Ю. Тимошенко змінилися

КИЇВ. – Генеральний прокурор Геннадій Васильєв повідомив 18 грудня, що відкликав із Верховної Ради подання на притягнення до кримінальної відповідальности Юлії Тимошенко, яке було внесене попереднім прокурором Святославом Піскуном. Г. Васильєв не сказав, чи має він намір повторно звертатися з поданням у цій справі до В Р, однак зауважив, що за останній час багато змінилося, і він хоче особисто ознайомитися із усіма обставинами справи. Генеральна прокуратура звинувачувала Ю.Тимошенко у низці порушень, пов'язаних із її діяльністю на посаді керівника корпорації „Єдині енергетичні системи України". Г. Васильєв сказав, що так звана справа ЄЕСУ зараз нараховує близько семи тисяч томів, з них 2 тисячі – це розслідування стосовно Ю. Тимошенко, яка тепер є провідником опозиційної фракції „Батьківщина" у ВР.

Прокуратура визнає відсутність поступу у справі Г. Ґонґадзе

КИЇВ. – Справу про убивство журналіста Георгія Ґонґадзе не розкрито, і у слідства немає конкретних підозрюваних, заявив Генеральний прокурор України Генадій Васильєв. 18 грудня він повідомив, що вивчив матеріяли справи Г. Ґонґадзе і вважає необґрунтованими та безвідповідальними заяви попереднього керівництва Генпрокуратури про швидке розкриття цієї справи. У травні попередній прокурор С. Піскун заявляв, що слідство „досягло суттєвих успіхів" у розслідуванні смерти журналіста Г. Ґонґадзе, у причетності до вбивства якого звинувачувалися найвищі державні посадовці.

Україну назвали „частково вільною"

ВАШІНҐТОН. – У щорічному звіті „Свобода у світі" американської неурядової організації „Freedom House" Україна названа „частково вільною країною" в числі 5 країн колишнього СССР. При цьому на пострадянському просторі, за винятком країн Балтії, на думку „Freedom House", немає жодної „вільної" країни. При визначенні статусу країни враховувався рівень політичних прав і громадських свобод, що оцінювався за 7-бальною системою, де 1 бал означає найбільший ступінь волі, 7 – найменший. Україна, так само, як Вірменія і Грузія, набрала по обох згаданих параметрах 4 бали, Росія - 5 балів, у Молдові рівень політичних прав оцінений у 3 бали, а громадських свобод – у 4. У Центральній і Східній Европі і серед колишніх республік СРСР 12 країн віднесені до категорії „вільних", 8 – „частково вільних", і ще 7 – до категорії „невільних". У звіті відзначається, що в 2003 році в переважній більшості країн Центральної і Східньої Европи збереглися „вражаючі прогресивні тенденції", і цього року тут уже є 12 вільних країн.

Прорив у залізничному сполученні

ЛЬВІВ. – Введено в експлуатацію перший потяг, здатний на малих швидкостях автоматично змінювати ширину між колесами з европейських стандартів на українські і навпаки. У Львові на церемонії пуску системи, якою обладнаний потяг „Київ-Краків", український міністер транспорту Георгій Кирпа назвав це „проривом у пасажирському і вантажному залізничному сполученнях". З нововведенням на станції Мостиська-2 час проходу кордону зменшується з 4 годин до 30 хвилин. При цьому потяг практично не зупиняється, відстань між колесами змінюється автоматично на малих швидкостях. До цієї події був присвячений пуск нового потяга Київ-Львів-Краків, що буде відповідати европейському стандартові залізничних сполучень.

За повідомленнями інформаційних аґентств

С. Пайфер...

(Закінчення зі стор. 1)

ся в Україні. Однак, ми не бачимо особливого сенсу вносити ці зміни напередодні виборів.

– Чому час внесення поправок до Конституції викликає у вас занепокоєння?

– У 1996 році Україна прийняла нову Конституцію, після її довгого попереднього обговорення. Я думаю, що якби така конституційна дискусія відбувалась на початку 2005 року, після проведення президентських виборів, у відповідності до чинних конституційних норм, можливості для ширшого обговорення були б набагато більші і до нього можна було б залучити не тільки депутатів Верховної Ради, але ціле українське суспільство. І в нас не було б запитань, які виникли зараз. Наприклад, одне з запитань, яке нас турбує: чи не є ініціятива змінити Конституцію насправді спробою одного з політичних угрупувань зберегти владу, оскільки вони відчувають, що можуть втратити владу у випадку всенародних виборів президента? Таке занепокоєння не сприяє демократичному розвитку України, але воно є неминучим, коли зміни намагаються вносити в останню хвилину. Як у приватних розмовах, так і у публічних заявах ми висловлювали це занепокоєння, і ми побачимо, якою буде відповідь.

– Враховуючи послідовну антидемократичність української влади в останні роки, чи ви вірите у її готовність провести вільні і чесні вибори?

– Безперечно, події в Донецьку і нерівний доступ політичних сил до ЗМІ дають серйозні підстави для занепокоєння тих людей, які є друзями України і хочуть бачити, що Україна рухається у правильному напрямку. Разом з тим, до виборів залишилось ще десять місяців. Посол Джон Гербст вже публічно висловлювався щодо проблем з демократією в Україні і згадував це під час переговорів з українським керівництвом. І одна з причин, яка змушує нас виступати саме зараз – це бажання оприлюднити і зафіксувати наші позиції. Ми справді хочемо, щоб в Україні спрацював демократичний процес, а ті проблеми, які вже мали місце, стали винятком, а не правилом. Тому ми даємо саме такі рекомендації, які покращать можливості демократичного проведення кампанії. Ми віримо, що вільні і чесні вибори в Україні все ще можливі.

– До яких конкретних дій у цьому напрямку Ви вдаєтеся?

– Один з елементів – це продовження діялогу з українською владою. Я ще раз хочу підкреслити, що ми розглядаємо питання демократії в Україні, як індикатор серйозности її намірів приєднатися до ЕС та НАТО. У червні наступного року провідники держав членів НАТО зусріняться у Стамбулі. Одним з питань, що буде розглядатися, це статус взаємин між Україною та НАТО, і в мене немає сумнівів, що перше, на що вони звернуть увагу, це рівень демократичних реформ в Україні. А у цьому контексті головним буде ведення передвиборчої кампанії, а саме, що відбудеться у перші шість місяців 2004 року і якими будуть перспективи для чесної передвиборчої кампанії у наступні місяці. Позитивна оцінка сприятиме взаєминам України і НАТО. Неґативна оцінка ускладнить ці взаємини. Тому ми наголошуємо, що коли ви хочете наблизитись до НАТО , стан демократії є надзвичайно важливий. У нас також є декілька програм технічної підтримки, спрямованих на розвиток політичних партій, передвиборну допомогу неурядовим організаціям, а також сприяння незалежним журналістам. І я сподіваюсь, що це допоможе українським ЗМІ та неурядовим організаціям забезпечити проведення чесних виборів.

– Щодо розвитку громадських організацій, як Ви ставитесь до того, що, за пропозицією керівника комуністів Петра Симоненка, Верховна Рада України прийняла рішення утворити спеціяльну комісію для перевірки громадських організацій, які отримують західні ґранти?

– По-перше, ми були дещо здивовані та занепокоєні рішенням Верховної Ради утворити таку комісію. Оскільки ми розглядаємо неурядові організації, як дуже важливу частину громадянського суспільства та демократичної держави. Неурядові організації надають громадянам можливість об'єднуватись і здійснювати тиск на владу, як на місцевому, так і на загальнодержавному рівні, для вирішення соціяльних, політичних і економічних проблем. І Україна досягнула значного проґресу у цьому процесі. Ми надаємо значну підтримку громадським організаціям, зокрема через такі неурядові організації, як Національний демократичний інститут та Міжнародний республіканський інститут, і ми наполягаємо, щоб ці організації були максимально відкритими та прозорими щодо своєї діяльности. Наприклад, наша Аґенція з Міжнародного розвитку реґулярно розповідає українським урядовцям про ті програми, якими ми займаємось в Україні. Отже, це не є якоюсь таємною операцією, а дуже відкрита та прозора діяльність. Ми також наполягаємо, щоб ця діяльність була політично незаанґажована, тому наші програми сприяння політичним партіям відкриті для усіх політичних сил. Тому ми дещо занепокоєні, що така комісія Верховної Ради може здійснювати тиск чи якимось чином обмежити діяльність неурядових організацій, особливо враховуючи, що ці організації завжди були відкритими у своїй діяльності.

– Ще одне важливе питання напередодні виборів - стан свободи слова в Україні. Минулого тижня у Мелітополі знайшли повішеним чергового журналіста. Як ви сприймаєте факт того, що вбивства та тиск на журналістів в Україні не припиняються?

– Ми почали слідкувати за цією справою з того дня, коли почули про неї. На підставі попередньої інформації дуже тяжко збагнути обставини загибелі журналіста. Незрозуміло, як хтось міг випадково повіситись на ручці власного холодильника. Це викликає запитання, і ми розраховуємо, що місцеві правоохоронні органи проведуть відкрите розслідування і розглянуть усі можливі причини смерти, включаючи можливість навмисного злочину. Те пояснення , яке було надано правоохоронними органами до цього часу, нам важко зрозуміти.

Щодо ситуації зі свободою слова взагалі, то однією з характеристик демократичного суспільства є забезпечення свободи журналістської діяльности. Ми хотіли б бачити, щоб в Україні журналісти могли займатись журналістською діяльністю без фізичної та психічної загрози для життя. І це дозволить визначити, наскільки успішною є Україна у побудові демократичного суспільства. Залишається відкритою і справ вбивства Георгія Ґонґадзе. Починаючи з вересня 2000 року, ми заявляли, що українські правоохоронці повинні провести швидке, прозоре розслідування, якому можна буде довіряти. Я не можу сказати, що це сталося. На жаль, залишається багато запитань, але ми розрховуємо на проведення такого розслідування, оскільки це змило б велику пляму на репутації України. Ми вже надавали технічну допомогу розслідуванню, і групи ФБР двічі відвідували Україну. Можливо, на технічному рівні ми можемо ще якось допомогти . Однак це розслідування повинно бути проведено перш за все українськими правоохоронцями. На сьогодні я не можу з впевненістю сказати, що це розслідування було відкритим і прозорим. Дивлячись на весь хід розслідування за три роки, можна сказати, що його можна було провести набагато краще.

– Ви неодноразово заявляли про підтримку демократичних сил в Україні. Чи могли б Ви зараз пояснити, які демократичні сили в Україні ви вважаєте демократичними?

– Наша позиція складається з двох частин. По-перше, ми підтримуємо демократичний процес, який забезпечує вільні і справедливі конкурентні умови для усіх політичних партій і кандидатів. По-друге, під час виборів ми підтримуємо ті політичні сили, які виступають на підтримку демократичних реформ, економічних реформ і добрі взаємини із Сполученими Штатами та іншими західніми державами. Але цим ми завжди обмежувалися. Ми вважаємо неприйнятним називати конкретні імена – це повинні робити самі українці.

– І все ж, не називаючи імен, можна стверджувати, що демократичні сили в Україні мають високу популярність у суспільстві порівняно, наприклад, з її північним сусідом – Росією, де на останніх виборах перемогли ультранаціоналісти та партія влади. Враховуючи цей факт, яку ролю може відігравати Україна у реґіоні?

– Ми дуже сильно розраховуємо на найближчі президентські вибори в Україні у жовтні 2004 року. Ми хочемо, щоб вибори і вся виборча кампанія підтвердила готовність України рухатись у напрямку консолідації демократичних інститутів. Це буде також важливо для устремлінь України рухатися до Европи. Окрім того, Україна заявляє про своє бажання вступити до НАТО, і для цієї організації немає нічого більш важливого, ніж стан демократії в Україні і те, як відбудуться вибори. З реґіональної точки зору ми б хотіли, щоб Україна стала моделлю для інших держав реґіону. А таку можливість Україна має.

Міс „Україна-2003“

ДОНЕЦЬК. – 20 грудня відбувся Четвертий Міжнародний конкурс-фестиваль жіночої краси „Україна-2003“, в якому взяли участь красуні з України, Росії, Білорусі і Латвії. На фото: переможниця конкурсу одеситка Світлана Валова під час церемонії нагородження на сцені театру опери і балету ім. А. Солов'яненка. Вона стала власницею нагороди – автомобіля „сітроен“.

Фото УНІАН

Не слід легковажити волею народу

Суддя Федерального Апеляційного Суду США Богдан Футей, який в середині 1990 років був членом групи українських юристів з підготування проекту нової Конституції незалежної України і який продовжує аналізувати найважливіші аспекти правової реформи в Україні, в своїй останній праці на цю тему застерігає Конституційний Суд України від втручання у політику. Нижче подаємо коментар судді Б. Футея з приводу нещодавніх спроб внесення змін до Конституції України, зокрема до її статті 103.

Конституційний Суд України нещодавно виніс два рішення стосовно того, чи відповідають запропоновані зміни у політичній системі України (реєстраційний № 4105 і № 4180) положенням статтей 157 і 158 Конституції України. Обидва законопроєкти пропонують запровадити процедуру обрання Президента парляментом – замість прямих виборів Президента громадянами України, як це передбачено у чинній редакції статті 103. Водночас проєкти відрізняються у пропонованих термінах набрання ним чинности та імплементації внесених змін.

Законопроєкт № 4105 пропонує проводити чергові всенародні вибори Президента України, згідно з діючою Конституцією, у жовтні 2004 року. Президент, обраний у такий спосіб, виконуватиме повноваження до моменту обрання нового Президента „Верховною Радою України в місячний строк після набуття повноважень Верховною Радою України, обраною у 2006 році“. З іншого боку, законопроєкт № 4180 пропонує запровадити обрання Президента Верховною Радою вже з жовтня 2004 року, терміном на 3 роки. Термін повноважень чинного складу парляменту пропонується продовжити ще на один рік з тим, щоб провести нові президентські вибори у парляменті „в місячний строк після набуття повноважень Верховною Радою України, обраною у 2007 році“. Після цього, як новообраний парлямент, так і новообраний Президент виконуватимуть свої повноваження протягом повного п'ятирічного терміну.

Аналізуючи запропоновані зміни, Конституційний Суд встановив, що

(Закінчення на стор. 23)

АМЕРИКА І СВІТ

США підвищили рівень готовности проти терористичного акту

ВАШІНҐТОН. – Сполучені Штати 21 грудня оголосили про підвищення рівня готовности до терористичних актів протягом різдвяних та новорічних свят. Директор Департаменту внутрішньої безпеки Америки Том Рідж заявив, що, за деякими даними, загроза атак вища, ніж будь-коли з часу нападів 11 вересня. Рівень готовности піднятий із жовтої позначки до помаранчової – останнього разу такий ступінь тривоги відзначався у травні, коли були здійснені напади у Савдійській Арабії та Мароко. Натомість Ню-Йорк постійно був на помаранчовому ступені тривоги, а цими днями звернувся до Пентагону, щоб знову посилили повітряну варту над містом і околицею. Червона позначка рівня готовности до нападу означала б, що, на думку влади, терористичний акт неминучий або вже відбувається. Втім, такого рівня готовности у США ще не оголошували. Рішення про підняття рівня готовности до терактів ілюструє дилему, перед якою стоїть американська влада: як пояснити громадськості потребу бути насторожі і як не злякати їх у час, коли зазвичай родичі та друзі святкують разом.

Широкомаштабні акції американських вояків в Іраку

БАҐДАД, Ірак. – В Іраку цими днями американські військові проводять широкомаштабні акції проти бойовиків, що здійснюють напади на сили коаліції. На північному заході країни, у місті Равах, заарештовані 30 осіб, вилучена велика кількість зброї. Західніше від Баґдаду затримані 96 місцевих жителів. Крім того, американські військові заарештували колишнього іракського генерала, якого підозрюють в організації нападів на вояків коаліції. Мумтаз аль Таджи був затриманий 21 грудня у місті Бакубі. Голова об'єднаного комітету начальників штабів збройних сил США Ричард Маєрс заявив, що арешт Садама Гусейна сприяв затриманню останніми днями сотень противників нової влади в Іраку.

Москва готова списати більшість іракських боргів

МОСКВА. – Росія готова списати 65 відсотків іракських боргів Росії. Про це 22 грудня заявив член делегації Урядової ради Іраку, яка перебуває у Москві. Як повідомив член делегації Самір Сумайді, про це сказав під час зустрічі з представниками урядової Ради Іраку президент Росії Володимир Путін. Водночас, за цими повідомленнями, ця пропозиція має спершу бути узгоджена з Паризьким клюбом кредиторів. Крім того, В. Путін сказав делегації Урядової ради Іраку, що російські компанії готові активно працювати в Іраку і, що вони могли б вже незабаром вкласти в іракську економіку близько 4 мільярдів долярів. На порядку денному візити іракської делегації до Москви були передусім переговори щодо багатомільярдних контрактів, підписаних з Росією ще за правління Садама Гусейна, та боргів тієї країни перед Росією. Іракський борг Росії сягає 8 мільярдів долярів. Три з половиною мільярди з них – борги Іраку Росії, чотири з половиною мільярди попереднє іракське керівництво винне колишньому СРСР.

Напад на міністра Єгипту

ЄРУСАЛИМ. – Палестинці 22 грудня здійснили напад на міністра закордонних справ Єгипту Ахмеда Махера, який 22 грудня провів переговори з прем'єр-міністром Ізраїлю Аріє́лем Шароном щодо врегулювання близькосхідного конфлікту. Напад стався увечорі у Старому місті. Палестинські радикали звинувачували А. Махера у зраді. За повідомленням ЗМІ, А. Махера побили. Наразі він перебуває у лікарні.

Лібія не розроблятиме зброю

ВАШІНҐТОН. – Сполучені Штати та Великобританія привітали рішення Лібії відмовитися від програми виготовлення зброї масового знищення. Лібійський провідник Муамар Кадафі 20 грудня оприлюднив заяву про таку відмову, якій передувало 9 місяців таємних переговорів зі Заходом. Президент Джордж Буш сказав, що це рішення подає приклад іншим державам того, як можна розбудовувати кращі взаємини з США. „Рішення полковника М. Кадафі, коли буде втілено в життя, зробить нашу країну безпечнішою, а цілий світ – більш мирним," – сказав Дж. Буш.

На місці Світового центру торгівлі спорудять найбільший хмаросяг у світі

НЮ-ЙОРК. – 20 грудня оприлюднено детальний плян хмаросягу, який спорудять на місці Світового центру торгівлі, знищеного 11 вересня 2001 року. Будівництво нового комплексу триватиме 10 років і коштуватиме 12 мільярдів долярів. Як повідомив орендатор цієї ділянки Ларі Силверстейн, центральна будівля „Вежі свободи" буде закладена до третьої річниці терористичних актів 11-го вересня. Півкілометровий велетень під назвою „Вежа Свободи" матиме висоту рівно у 1776 футів, оскільки саме у 1776 році було проголошено Декларацію Незалежности США. Найбільший хмаросяг у світі міститиме бюрові приміщення і матиме на горі форму, що нагадуватиме обриси Статуї Свободи. Губернатор Ню-Йорку Джордж Патакі сказав, що майбутня будівля стане уособленням впевнености у майбутньому та вшануванням пам'яті загиблих.

Пол Бремер визнав факт замаху на його життя

БАҐДАД, Ірак. – Американський адміністратор в Іраку Пол Бремер сказав, що цього місяця він був ціллю замаху на його життя. Промовляючи 19 грудня перед журналістами у Басрі, він не подав подробиць випадку, який, згідно з повідомленнями, стався 6 грудня. Його коментар з'явився після того, як американське телебачення повідомило про напад на автоколону П. Бремера поблизу Баґдадського летовища. В окремому випадку у Баґдаді 19 грудня від вибуху загинула одна людина в будівлі, що належить шиїтській політичній організації.

Існує загроза терористичних актів

ВАШІНҐТОН. – Влада Сполучених Штатів попередила про загрозу терористичних акцій у Савдійській Арабії та в Узбекистані, спрямованих проти громадян західних країн. Державний департамент заявив, що в Узбекистані можливі терористичні напади на готелі, закордонні посольства та інші установи. У регіоні, зазначається у заяві, залишається високою активність таких екстремістських угруповань, як „Ісламський рух Узбекистану", „Аль-Кайда" та „Ісламський рух Східного Туркестану". Крім того, Державний департамент радить громадянам США утриматися від поїздок до Савдійської Арабії, а допоміжному дипломатичному персоналові – виїхати з цієї країни.

Ірак визнає право Ірану на репарації за війну 80-их років

ЛОНДОН. – Голова Урядової ради Іраку Абдель-Азіз аль-Гакім 18 грудня сказав, що Іран заслуговує на репарації за війну, яку у 80-их роках проти тієї країни розпочав Садам Гусейн. Унаслідок збройного конфлікту тоді загинули майже мільйон іранців. Промовляючи в Лондоні після переговорів з британським прем'єр-міністром Тоні Блейром, А. Гакім визнав, що ООН підтвердили право Ірану на компенсацію, однак відзначив потребу подальших переговорів для того, щоб вирішити, чи погодиться Ірак заплатити. Офіційні представники в Ірані кажуть, що їхня країна має отримати в якості репарацій 100 мільярдів долярів, посилаючись на репарації, сплачені Кувейтові за напад 1990 року. А. Гакім також повторив вимогу про те, що колишнього президента Іраку Садама Гусейна необхідно судити в Іраку. Голова Урядової ради сказав: „Існує компетентний іракський суд, чию законність було визнано. Цей суд розглядатиме справу будь-якого іракця, особливо Садама Гусейна та йому подібних. Цей суд відповідає міжнародним вимогам. Але міжнародна спільнота може вести спостереження або ознайомлюватись з діяльністю суду". Він не сказав, чи погрожує С. Гусейну смертний вирок, однак відзначив, що його долю вирішуватимуть іракські судді, а не політики.

В.Путін підтвердив, що змагатиметься за другий термін

МОСКВА. – Російський президент Владімір Путін підтвердив, що змагатиметься за другий термін на посаді під час виборів у березні. Він зробив це багатьма передбачуване оголошення, відповідаючи на запитання громадськости в теле-етері:„Я пляную це робити і упродовж наступних кількох днів буде офіційне оголошення, оскільки виборча кампанія лише розпочалася. Я знаю, що стосовно цього є багато питань. Моя відповідь ствердна – так я буду висувати свою кандидатуру незабаром і зроблю щодо цього офіційну заяву".

За матеріялами ЗМІ

Загадка на шпальтах „Ню-Йорк Таймсу"

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – Не знати, як оцінювати цю справу – як сором чи як успіх. З одного боку – мабуть, успіх: дехто вважає, що Україна – точніше, влада в Україні настільки важлива, що варто витратити декілька десятків тисяч долярів, щоб її завоювати й не допустити до неї інших. З іншого боку – сором, що боротьба за владу в Україні вже відбувається за кордоном й така відверто ганебна.

19 грудня газета „Ню-Йорк Таймс" надрукувала на повну газетну сторінку дивну за змістом рекляму. Рекляма розміщена у першому розділі газети.

Верхню частину реклямної сторінки займає чорно-біле зображення лісу із стежкою, яка веде углиб лісу. Під малюнком – великими буквами – йде текст: „Вони сказали, що завезуть мене до лісу і поховають живцем". Ті слова ніби висловив український підприємець Костянтин Григоришин про голову Президентської Адміністрації України Віктора Медведчука та його колегу Григорія Суркіса.

В тексті реклями джерело цієї цитати подається, як прес-служба Бі-Бі-Сі та газети „The Ukrainian Weekly" (голова бюра газети в Києві Роман Воронович в минулому році писав про справу К. Григоришина).

Далі в тексті реклями К. Григоришин стверджує, що йому сказали: „Ми не дозволимо тобі займатися бізнесом в Україні. Ми відберемо все і запроторимо тебе до в'язниці" (знову посилання на газету „The Ukrainian Weekly"

Тоді в реклямі вичислено ряд звинувачень проти В. Медведчука (наприклад, що В. Медведчук і Г. Суркіс належали до КҐБ СССР, що вони вкрали гроші; чинили різні насильства над людьми; що батько В. Медведчука служив у німецькій поліції та висилав українців на примусову працю), із посиланням на різні ЗМІ. Також рекляма твердить, що В. Медведчук прагне стати наступним президентом України, і закликає всіх українців об'єднатися разом для перемоги над В. Медведчуком: „Друзі України закликають вас підтримати об'єднану кампанію проти В. Медведчука і того шляху в темряву, яким він веде".

Рекляму подала організація під назвою „Friends of Ukraine", з адресою: 1275 Pensylvania Ave, 9th Floor, Washington DC, без „zip-code". Подали „e-mail", але не подали веб-сторінку ані числа телефону.

Вже понад два роки так звані „FoU" загадково і тіньово діє. Наша газета не раз пробувала з ними сконтактуватися – без жодного результату. Ніхто не відповідав на телефони, або число не працювало – один ледве раз (приблизно півтора року тому), коли відповів якийсь чоловік, запевняючи, що не знає ні української, ані російської мови, і мало дав інформації – обіцяв, що „хтось віддзвонить". Ніхто не віддзвонив.

Подібні висліди мали діячі від УККА/УНІС та інші громадські організації.

Коротше, невідомо, хто подав рекляму і хто за цим стоїть.

І. Яросевич

Успішна візита...

(Закінчення зі стор. 1)

моральних вартостях, ніж на матеріяльні, хоч вони є потрібні, вказав на заходи і напрям діяльности УКЦ до об'єднання. Підкреслив нашу внутрішню єдність, яка запевняє успішне майбутнє. Дякуючи вірним за велике розуміння питань повернення нашої Церкви до Києва і всі найменші пожертви на патріярший собор, наголосив, що патріярший собор Воскресіння Христового буде символом живої Церкви, символом нашої єдности. Також окремо він наголосив, що ми, як християни, повинні працювати, щоб світ був кращим. Світ не можна ні зброєю, ні грошима перебудувати, щоб він був кращим, але тільки вірою у Бога і любов'ю. Ми в цьому можемо допомогти, щоб він був кращим. Наша розсіяність по цілому світі також є Господом передбачена. Ми покидали батьківщину, шукаючи кращої долі для себе, а тепер повинні подбати, щоб це передати іншим. Пригадаймо, що перед тим, як ставити свої хати на місцях нашого поселення, ми в першу чергу ставили церкви або каплиці, щоб задовольнити свої душевні потреби. Так було з нашими еміґрантами у Канаді, Австралії, Південній і Північній Америках.

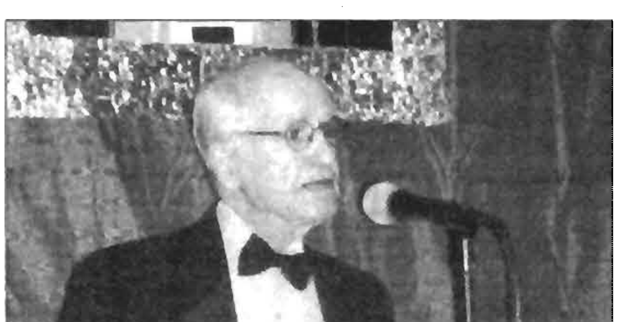
Зліва: О. Ґлют, Л. Зєлик, М. Шміґель, Владика Любомир, Б. Кекіш, К. Попович, Б. Курчак

Після Літургії, у залі школи св. Юра, відбулася зустріч і святочний обід з Патріярхом Любомиром. Учні школи св. Юра, при вході на залю, вітали Патріярха Любомира хлібом і сіллю, а директор Академії св. Юра Петро Шишка вручив подарунок – різьблений хрест.

Отець парох Пилип ще раз привітав гостя і дальше ведення програмою зустрічі передав авторові цих рядків, який у свою чергу привітав Патріярха Любомира, Владику та інших служителів церкви, президента СКУ Аскольда Лозинського, представників організацій та всіх присутніх на залі. Отець Маврикій провів молитву, а Патріярх Любомир поблагословив Божі дари.

У короткій і скромній мистецькій частині, яка учасників перенесла у безжурний світ, діти школи св. Юра при фортепіяновому супроводі Насті Антонів виконали пісні „Через поле ішла Божа Мати" і „Дві сопілки" (сл. Ганни Канич, муз. Сергія Петросяна). Настя Антонів виконала скрипкове сольо при акомпаніяменті Ельміри Романишин „Аве Марія" – Бах Гуно. Учні драматичної школи Зоряна Зарицька, Гануся Грабовська, Максим Лозинський і Дмитро Грицков'ян під орудою Народного артиста України Івана Бернацького продеклямували „Вірші про Україну".

Ведучий в короткому слові продовжив думки, виголошені у храмі св. Юра, і підкреслив, що ми зібрались на цю виняткову зустріч-трапезу, щоб, з одної сторони, скласти Главі нашої Церкви наш доземний поклін, а з другої – сказати, що ми, як велика українська християнська родина є з ним і бажаємо простягнути нашу допоміжну руку у поверненні нашої Церкви до первісних її коренів – Києва. „Ми належимо до тих Господніх щасливців, які є безпосередніми доброчинцями і учасниками непроминальних подій у поході нашої Церкви до Божих вершин – щоб усі були одно", – сказав промовець.

Микола Галів – ведучий на зустрічі

Хоч у програмі зустрічі не були передбачені окремі привіти, але вітали Патріярха Любомира від Союзу Українок Америки – голова Ірина Куровицька, Головної Пластової булави – голова Ярослава Рубель і о. дияк. Юрій Малаховський – від відділу Українського Патріярхального Т-ва в Ню-Йорку.

Ведучий зачитав списки жертводавців. Спершу тих, що вже склали пожертви перед запляннованою акцією, і список осіб, що склали їх 14 грудня. Несподіванкою був окремий привіт президента Української Федеральної кредитової кооперативи „Самопоміч" у Ню-Йорку д-ра Богдана Кекіша, який, вітаючи, вручив чек на 250 тисяч дол., що учасники прийняли спонтанною бурею оплесків. Ведучий щиро подякував за княжий дар президентові Б. Кекішу і цілому колективу Кредитової кооперативи „Самопоміч". Українська кредитівка є вагомою фінансовою установою, яка працює на українську громаду, даючи поважні суми на Український музей, Катедру української історії при Колюмбійському університеті, Український Гарвард, школу св. Юра, УНСоюз, наші Церкви й інші потреби. Цілому колективу Кредитівки, на чолі з президентом Б. Кекішом, належить велике спасибі.

Другою несподіванкою була пожертва 50 тисяч від жертводавця, який не бажав бути названим, згідно з писанням Євангелії – хай не знає ліва рука, що дає права. І знову спонтанна буря оплесків. По десять тисяч жертвували Марія Зачко, Ярослава Рубель, Анна Салецька.

Владика Василь Лостен поінформував, що Патріярх, крім Ню-Йорку був у Олбані, де вірні склали 40 тисяч дол., Гартфорді – 60 тис. і Йонкерсі – 100 тис. дол. Крім цього, Владика Василь одержав на собор у Києві біля 325 тис. дол. від Римо-Католицької Церкви тут, в США. Це все разом складає близько одного мільйона долярів. З весною наступного року Патріярх Любомир відвідає Бафало, Рочестер, Гемстед, Сиракузи.

Патріярх Любомир у своєму заключному слові щиро подякував Владиці Василеві за те, що все приготовив, і був разом з ним під час цих зустрічей, висловив кілька цікавих думок, підкреслюючи, що патріярший собор Воскресіння Христового є тимчасовим символом єдности Української Католицької Церкви. Водночас це є крок до остаточної єдности. Це є також крок до єдиного українського Патріярхату Київської Церкви.

Успішну родинно-християнську зустріч завершено молитвою, яку провів о. Христофор Войтина.

Микола Галів

Працю...

(Закінчення зі стор. 1)

партійними списками". Справжня мета цієї псевдореформи – навіки залишити все так, як є зараз при Л. Кучмі, щоб зруйнувати державу дощенту.

Щоб не допустити голосування законопроєкту про конституційну реформу, депутати-опозиціонери, блькокуючи трибуну, співали гимн „Ще не вмерла Україна" та скандували „Кучму –геть!" Голова Верховної Ради Володимир Литвин так і не зміг розпочати працю парляменту, і оголосив кілька перерв поспіль. Була зіпсована система „Рада" для голосування, причому поламано приблизно 300 депутатських пультів для голосування. Один такий пульт коштує близько 4 тис. дол. Цього тижня депутати не зможуть голосувати, оскільки на ремонт системи „Рада" потрібно приблизно 6 днів. Збитки через поламку системи „Рада" попередньо оцінюються у 100 тис. грн. Також було пошкоджено табльо, на якому відображаються підсумки голосування та один мікрофон керівництва, який коштує 500 долярів. Представники апарату ВР повідомили, що будуть звертатися за допомогою про відновлення роботи системи „Рада" до розробників цієї системи.

Координатор парляментської більшости Степан Гавриш повідомив, що фракції більшости мають намір провести голосування з питання внесення змін до Конституції бюлетенями, для чого треба ухвалити відповідну постанову, що можна зробити шляхом збирання підписів.

Водночас провідник КПУ Петро Симоненко заявив, що комуністи не підуть на голосування бюлетенями. Відмова фракції КПУ голосувати бюлетенями затягує кризу довкола ухвалення законопроєкту з конституційної реформи.

Але подібно до того, що у найближчі дні, які залишилися для голосування на цій сесії, законопроєкт набере в першому читанні необхідні 226 голосів. Тож на основну боротьбу слід очікувати вже на наступній сесії, коли цей законопроєкт розглядатимуть у наступному читанні.

УНІАН

З кінцем року

Тепер ви, дорогі читачі, тримаєте в руках останнє в цьому році число „Свободи". Всі ми розуміємо, що межа між роками – цілком умовна, а проте кожного разу звертаємо на неї особливу увагу, відчуваємо себе на ній, мов на вершечку гори, на котрій дістаємо нагоду оглянутися на пройдену нами дорогу і також кинути, скільки око досягне, погляд на ті вершини, що попереду, тобто на наші цілі, надії і реальні можливості.

Сміливо кажемо – „наші", бажаючи цим підкреслити збірну, а не індивідуальну сторону буття, бо тільки разом – в родині, громаді, народі, людстві – ми можемо глибше і точніше зрозуміти сутність часу і тих змін, які він непомітно, рік за роком, і все швидше несе. Колись, ще якихось сто літ тому, життя пливло зовсім інакше, спокійніше, людське „я" мало довкола себе більший простір, було тісніше пов'язане з природою, а не з історією, тому сприймало світ не однолінійно, а через повторення кола, яким ходить Земля довкола Сонця, і все суще на землі. Тоді те природне „я" само шукало зв'язків з іншими „я", і найкращу нагоду для цих зв'язків давали релігійні свята. Кожна релігія, знову й знову повторюючи коло своїх свят, немовби зупиняла час, будувала йому противагу в людській душі, вселяючи в неї відчуття вічности.

Це ще й тепер так: ось ми знову святкуємо Різдво Христове, відчуваючи, як колись-колись наші діди та прадіди, радість з того, що людське життя – це не лише захеканий біг вперед, не лише лінія, але й також коло вічних традицій, звичаїв та обрядів. А все ж час бере своє: інформаційна технологія, вирвавшись зі сфери наукової фантастики, зробила умовними кордони між континентами і країнами, а кожного з нас – учасником світових процесів.

Минулий рік, в якому ми відзначили 110-річчя „Свободи", дав нам нагоду зрозуміти, що вся історія української Америки – це історія тісного організаційного поєднання зусиль індивідуальних людських „я" у великому і малому. Тільки 1991-ий нас заколисав, і ми подумали, що вся боротьба за Україну – вже за нами. Сьогодні ми вже так не думаємо. А за правильнішою думкою мусить прийти правильніша дія – спільна, загальногромадська.

Як добре було б, якби спільно діяли опозиційно-демократичні сили в Україні, які мало чим різняться між собою і мають одну мету – покращити якість політичної системи в Україні, якість влади, якість економіки, культури і моралі. Це та дорога, яку треба вирівняти, інакше Україна ніколи не наздожене цивілізовані держави, де панує верховенство закону і де з цим законом не вступають у протистояння людські права і свободи.

Ми, українці поза Україною, навчившись від світу, вже ніколи не станемо безликою масою, яка поглинає і розчиняє окремі „я", але ми також ніколи не зачинимося у своїх індивідуальних „я", і завжди будемо зберігати вистраждану кількома поколіннями діяспори здатність відрізняти часове, минуще від вічного, а також бачити, в яких подіях і явищах вони пов'язані між собою.

Ми не пророки, і не знаємо, що принесе з собою 2004 рік, але ми самі повинні бути готовими нести йому все найкраще, найлюдяніше, і воно не пропаде ні для світу, ні для України, яку в цьому році чекають важливі, навіть доленосні події.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про зматеріялізовану коляду

Кожного року в тому часі, коли пошта приносить раз-у-раз різдвяно-новорічні побажання різних наших установ – завжди із закінченням „дайте лепту" – думаю про те, чому цей такий гарний та традиційний звичай колядування мусить тепер бути завжди поєднаний із „жебранням" гроша на якісь цілі.

І так приходять поштою гарні святкові картки, виконані нашими мистцями, з вписаними побажаннями, які, однак, немов з припису, закінчуються закликом-проханням даток на цілі товариства чи наукової інституції, яка вас у ці передсвяткові дні не забула, але при цьому просить зложити „на коляду".

Скільки ви таких карточок з побажаннями і проханнями отримуєте – залежить вже від вашої популярности та того, чи вас знають у громаді й усіх тих організаціях, які у Різдвяний час надіються на добру збірку гроша.

Однак, не лише пошта приносить вам численні прохання дати свою лепту на „коляду". До вже традиційного звичаю колядувати справді, але на закінчення просити про грошевий даток, прилучилися усі групи, які – як це називається у нас – продовжують українську традицію коляди.

Отож у цей святочний час, який ще тут продовжений тим, що частина із нас святкує 25–26 грудня, з уваги на різні родинні та церковні причини, бо ж, як знаємо, добре частина наших церков відправляє різдвяні служби тепер, а частина залишилася при 6–7 січня. Через те різне святкування у нашій громаді продовжився тут і час колядування, а тим і збірки гроша.

Отже, чекаємо тепер відвідин різних молодечих груп, які краще чи гірше відспівають вам одну коляду, але відтак невідклично простягають листу своєї організації і просять „зложити на коляду". У молодих „колядників" завважуємо вже вироблений звичай змагання, хто більше збере для своєї організації. Не один раз вдалося вже завважити радість такої молодої групи колядників, які, вийшовши від господаря, відразу на вулиці рахують гроші та, ствердивши, що господар був щедрий, сміються голосно та кричать, сподіваючись, що вони зберуть найбільшу суму на свою ціль.

Коли рік за роком спостерігаєте це зматеріялізовання найкращого нашого різдвяного звичаю, мимоволі застановляєтесь над тим, чи добре воно і чи потрібне, та запитуєте самі себе, чи це тут, у зматеріялізованому світі, увійшов цей поганий звичай у нашу кров? Чи завжди так було, що коляда у нас мусить бути поєднана із „жебранням" гроша? З якого часу прийшла говірка: „Коляда, коляда, дайте, дядьку, п'ятака!".

Але ні, пригадую добре із молодечих років, як приходили до мого діда колядники, молоді та і старші, щоб тільки поколядувати йому, щоб в цей спосіб його вшанувати у радісний час. Ми просили їх зайти до кімнати, виносили їм на тацях щось солодкого і тільки дякували. Значить, можна колядувати, не шукаючи оплати, і можна писати побажання, не закінчуючи їх проханням „зложити лепту".

Бо такий був початок того гарного і традиційного у нас звичаю.

О-КА

СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз SVOBODA Published by the Ukrainian National Association

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published weekly on Fridays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054

Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510, UNA Fax: (973) 292-0900
E-mail: svoboda@att.net Web-site: www.svoboda-news.com

Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.

Передплата на рік $55.00, на півроку - $35.00. Для членів УНСоюзу $45.00 річно, на півроку - $30.00. За кожну зміну адреси - $1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Головний редактор – Ірена Яросевич
Редактори: Ольга Кузьмович, Христина Ференцевич, Левко Хмельковський, Петро Часто.

Адміністрація „Свободи"
Адміністратор Володимир Гончарик (973) 292-9800 (дод. 3041)
Керівник відділу оголошень
Марійка Осціславська (973) 292-9800 (дод. 3040)
Передплата - Марійка Пенджола (973) 292-9800 (дод. 3042)

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Михайлові Палію – наша подяка

Пише до вас з далекої України бібліотекар Хоростківської середньої школи. Хочу попросити надрукувати мою розповідь про Михайла Палія. Нехай вона буде йому дарунком в день його 90-річчя – 22 грудня 2003 року.

Життя – як спалах... Саме так кажуть про тих, хто жертовно горить у своїй праці, віддаючи людям тепло свого серця. Таким є Михайло Палій.

Ніч чорним покривалом огорнула натруджену матінку-землю, розсипала сріблясті зорі по темному небу. Одна з них загорілась яскраво, освяюючи дорогу юному Михайлові у життя. Хлопець жадібно тягнувся до науки ще з дитинства. Книги для нього стали цілющою криницею, з якої він черпав глибокі знання. Вони дали йому путівку у незнані світи науки.

Михайло став великою людиною, доктором історичних наук, глибоким знавцем бібліотечної справи, книголюбом, а головне, вірним сином рідної української землі.

Невтомна праця в університеті, популяризація української книги, вишивки і писанки в Америці, зробили Михайла славною людиною. Проте туга за рідним Хоростковом не покидала його і Михайло Палій побував у рідному надзбручанському краю, де серед чарівної краси п'янить і манить до себе казковий дендрологічний парк, окраса рідного Хоросткова. Тут, у рідному селі, він подарував дітям своє надбання – велику бібліотеку, здійснив меценатську допомогу школі та храмам.

Михайло Палій творить добро, не вимагаючи подяки, бо що, зрештою, можемо ми дати цій благородній людині. Лише слова вдячности. А вони, ці слова – щиросердечні. Тож бажаємо землякові багато років прожити здоровим, не знаючи бід. Дякуємо щиро за віддану працю!

Ірина Борис,
Хоростків, Тернопільської обл.

Чорне море: український острів Зміїний

Щиро дякую за інформації про острів Тузла, подані на моє прохання у „Свободі" 23 листопада. Я певний, що й читачі за це вдячні, тому що про цей новий острів немає згадки в енциклопедіях. Було б бажано подати також розповідь про острів Зміїний в Чорному морі, щодо якого тривають переговори з Румунією щодо його приналежности.

Роман Ричок,
Мейплвуд, Н. Дж.

Острів Зміїний розташований у північно-західній частині Чорного моря. Загальна площа острова 20.5 гектара. Населення тимчасове – військові та науковці. Острів належить до Кілійського району Одеської области. В результаті перших обстежень острова експедицією Одеського університету учені зареєстрували 30 видів рослин та 8 видів птахів, яких занесено до „Червоної книги України". 13 видів рослин також стали несподіванкою для дослідників. Одеські вчені вважають, що острів Зміїний повинен стати в майбутньому виключно центром наукового туризму. Кабінет міністрів 13 грудня 2001 року затвердив першочергові заходи з комплексного розвитку острова. На облаштування острова Зміїний уряд виділить 163 млн. грн.

Науковці плянують на липень-серпень 2004 року наступний етап досліджень, в ході якого грунтовно вивчатимуть природу острова. На острові плянується завершити будівництво причалу, розгорнути прикордонну заставу, створити комунальне підприємство для обслуговування системи життєзабезпечення острова, відкрити фельдшерсько-акушерський пункт та відремонтувати приміщення відділення поштового зв'язку. У наступному році заплановано реконструювати маяковий комплекс, випустити морські мапи, порадники та посібники із судноплавства в районі острова, а також створити пункт рибоохорони. Загалом до 2006 року програма передбачає забезпечення сталого транспортного сполучення з о. Зміїний повітряним та морським шляхом, запровадження різнопляннових видів господарської та іншої діяльности, посилення охорони державного кордону.

Зараз відбувається демілітаризація та облаштування острова Зміїний, на якому раніше перебувала лише прикордонна частина Збройних Сил України. На острові призначено голову адміністрації, яким став Микола Гаврилюк.

На початку 2002 року на острові Зміїний відкрилось відділення зв'язку Одеської пошти і громадяни України, які працюють на острові і несуть там військову службу можуть користуватися його послугами.

Начальником відділення зв'язку, якому присвоєно код 65002, працює за сумісництвом інженер гідрографічної служби. Газети, журнали та інші поштові відправлення надходять сюди і відправляються регулярними рейсами катерів і вертолетів. При відділенні зв'язку є крамничка, де можна придбати не лише періодичну пресу, а й мінеральну воду, цукерки, печиво.

Пропонуємо співавторство

Видавництво „Рідна мова" здає до друку оновлені читанки для українських дітей „Про що тирса шелестіла" і „Рідний край", а також готує до друку оновлений двотомний українсько-англійський словник, збагачений новітніми комп'ютерними, медичними, спортивними та іншими термінами.

Видавництво „Рідна Мова" працює понад 30 років на пожертви доброчинців і вже має по 5 видань кожного з українських підручників. В Україну підручники постачаються безкоштовно. Пропонуємо співавторство і прибуток від продажу. Імена доброчинців будуть подані в усіх підручниках. Наш вебсайт: www.ridnamova.com

Т. Стокла,
Австралія

У школі читають статті „Свободи"

Школа у селі Горуцько на Львівщині часто одержує від мене газетні статті з „Свободи" на цікаві і важливі теми авторства О-КИ, Петра Часта, Ростислава Хом'яка, редакційні, деякі видання УНСоюзу. Наприклад, про табір Гайденав в школі знають із Альманаху УНСоюзу за 1971 рок (стаття Вячеслава Давиденка), про Ярослава Рака („Мортика") зі статті у „Свободі" від 28 квітня 2000 року. Мені особливо приємно, що у школі, яка має 600 учнів і 50 учителів, ці матеріяли читають.

Іван Лучечко,
Джерзі Сіті, Н. Дж..

Півстоліття з „Свободою"

У жовтні в мене був незабутній день – 50 років тому я вперше прочитав газету „Свобода". Коли я розгорнув газету, то в очі впала редакційна стаття, потім я читав про життя українців в Америці, новини з цілого світу. Пізніше я натрапив на оголошення відділів Українського Народного Союзу, і коли я запитав у свого приятеля, що це за організація, то він мені розповів усе докладно, бо сам належав до УНСоюзу. Через деякий час я також став членом УНСоюзу. Мій син теж належить до УНСоюзу, дякуючи моєму доброму знайомому Василеві Пастушкові, що вписав його у 231-ий Відділ, ще коли він був зовсім молодим.

Газета „Свобода" – це мій приятель, півстоліття її читаю. Колись, за добрих часів, читав щодня, але прийшов час – і „Свобода" стала тижневиком. Я і моя дружина були деякий час засмучені. Але пізніше ми примирились, бо знаємо, що у редакції люди сидять мудріші за нас і знають, що роблять. Я лише Бога прошу, поки я живу, щоб газета „Свобода" теж жила ще довгі літа, ще 110 років.

Василь Болонка,
Бутвин, Пенсильванія

Виправлення помилки

У „Свободі", ч. 49 з 5 грудня, у списку Пресового фонду за жовтень 2003 року сталася помилка у прізвищі. У рубриці жертводавців на суму 45 дол. має бути Надія Плакида.

Редакція

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

На Св. Миколая в Головній канцелярії УНСоюзу

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – 19 грудня з нагоди Дня Св. Миколая Головну канцелярію УНСоюзу відвідали юні колядниці з Української Євангельської церкви в Савт Ривер, Н. Дж., Мирослава Смаль, Оксана Смаль, Кеті Смаль, Таня Кричук та Іра Папірник з членом цієї громади Миколою Смалем. Цього дня працівники УНСоюзу відзначали дні народження своїх колеґ, що припадають на останні тижні року, тож діти привітали „винуватців свята", вручили їм подарунки. Президент УНСоюзу Стефан Качарай вручив грошовий дарунок церковній громаді, а провідники УНСоюзу зфотографувалися з колядниками. Цього ж дня було влаштовано частування для працівників медичних і фінансових установ, які орендують приміщення в будівлі УНСоюзу.

Новий член УНСоюзу

Матейко Роман Василик, син Маріянки і Романа Василиків, новий член 88-го Відділу УНСоюзу. Записали свого внука баба і дідо Стефа і Роман Гаврилюки.

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЕ!
І ДЛЯ ТЕБЕ Є МІСЦЕ
У ЦІЙ ВЕЛИКІЙ РОДИНІ,
ЩО ЇЇ ЗВУТЬ БАТЬКО-СОЮЗ!

110-ий рік нашої газети „Свобода“

Моя „Свобода“

Р. Л. Хомяк

„Свободі“ – 110! Це здорово! І це унікально. Немає іншої української газети, яка виходить без перерви понад сто років. Ми, само собою, не задумуємось над тим – так, наприклад, як нюйоркці не думають над тим, де береться їхня питна вода, яка також вже понад сто років приходить до їхніх домівок через широку мережу водопостачання, що починається з витоків за 150 миль на північ від міста. Вода в мільйонах нюйоркських помешкань просто є. І „Свобода“ в наших помешканнях просто є.

Зате в Україні вік „Свободи“ викликає подив у кожного, з ким я про це говорив, зокрема з журналістської братії. В Україні немає газет – і не тільки газет, але й інших українських установ – з таким довгим життям, без метаморфоз спричинених історичними подіями.

Для мене, нинішній вік „Свободи“ має значення і в нумерологічному вимірі: коли я прийшов на роботу до „Свободи“, їй було 67 років – точно стільки, скільки мені нині. І власне від дня, коли я став співробітником „Свободи“, 5 липня 1960року, я рахую свою біографію „професійного журналіста“, себто відтоді я почав заробляти на життя з журналістики.

Але я почав читати „Свободу“ значно раніше – восени 1949 року, коли ми з батьками поселились в Канаді. В містечку Ґрімсбі, на половині дороги між Ніяґарою і Торонто, ми жили перших пару місяців в родині Мартинюків з „другої хвилі“, до яких приходив щоденник „Свобода“, як і до усіх інших їхніх знайомих українців. Коли ж ми переїхали до Гамілтону і мої батьки почали заробляти стільки, що могли орендувати для нас помешкання, ми почали діставати свою „Свободу“. Тоді, у 1950 році, як і до того часу, щоб діставати „Свободу“, треба було стати членом Українського Народного Союзу. Ну, майже так. Звичайно, і тоді серед передплатників газети мусіли бути нечлени УНСоюзу. Я просто нікого такого в ті часи не зустрічав. „Свобода“ була те, що називається „fringe benefit“ членства в Союзі. І секретарі відділів УНС притягали нових членів тим, що обіцяли їм щоденну „Свободу“ за кілька центів передплати, разом з членською вкладкою.

Ці секретарі і організатори були досить аґресивні, але пропозиція дешевої передплати на „Свободу“ була підсолодженням їхньої аґресивности. Так було у випадку моїх батьків. Вони не хотіли чути про забезпечення. Колись, обоє мали „страховку“ у львівській компанії „Дністер“. Прийшла війна і все це пропало. Десять років вони жили без забезпечення в жахах війни і повоєнного поневіряння. А тут старий друг і „старий еміґрант“ (нині він вважався б „другохвильником“) намовляє їх витрачати гроші на „асекурацію“. Як нині чую мого батька, якому тоді було 40 з гаком років: „Та на чорта мені асекурація. Я мав асекурацію у Львові і де вона тепер є?“ „Але Олесь, – казав його старий друг Павло Дуда, – з асекурацією в УНСоюзі дістанеш 'Свободу'“. Він також вияснював батькові, що в Канаді „тре' мати гроші на похорон“, себто асекурацію. (Такі речі як можливість позики на нерухомість ще не були актуальні для людей, таких як ми, які щойно еміґрували до Канади і ніколи не були власниками „нерухомостей“). Так ми стали членами УНСоюзу, аби діставати „Свободу“!

І це – закономірно. Адже отець Григорій Грушка насамперед заснував „Свободу“, а після того, при допомозі „Свободи“ – Український Народний Союз.

Для нас, еміґрантів в Канаді, ворота до США були практично закриті, але 1956 року ми стали громадянами Канади і наші громадянські документи дозволяли нам перетинати кордон до Сполучених Штатів. Таким чином, ми з батьками зробили турне по штатах Ню-Йорк, Ню-Джерзі і Пенсильванія, щоб відвідати родичів і знайомих. Коли ми були у Ню-Джерзі, то просто не могли не зробити „паломництва“ до Джерзі Сиґі, де тоді містилась редакція „Свободи“. Нам пощастило: на одній із заправних станцій, коли ми вивчали дорожну мапу, якийсь добряга сказав, що покаже нам дорогу до Ґранд Стріт. „Їдьте за мною“, – сказав він і після карколомних закрутів і виїздів ми опинились під цеглястим будинком на вулиці, де містились „Свобода“ і УНСоюз. А через чотири роки я поступив там на працю.

Антін Драґан – тодішний головний редактор „Свободи“, одночасно відав усіми виданнями УНС – і англомовним тижневиком, і дитячим журналом „Веселка“, і календарями, і книжками, і виданням англомовної енциклопедії України. Він прийняв мене на працю в „The Ukrainian Weekly“, але не заперечував, а власне й вітав мою співпрацю у „Свободі“. Антін Драґан не був, так би мовити, типовим представником „третьої хвилі“ еміґрації. Він приїхав до США між хвилями другою і третьою, і мав великий хист порозуміватись з „старими“ і „новими“ еміґрантами і їхніми дітьми, народженими чи то в Европі чи в Америці. (Непорозуміння між хвилями нічого нового: думаю, що між другою і третьою непорозуміння, або брак взаємного розуміння, були більші, ніж між нинішньою четвертою й третьою.) А Антін Драґан почувався свобідно в товаристві як „новоприбулих“, з якими він колись ділив життя підпільника і політв'язня в Україні, так і з народженими у США громадськими провідниками, багато з яких повернулися з Европи як ветерани американських збройних сил. Велику частину своєї громадської діяльности він віддавав заходам на злагоду між часто-ґусто вороже настроєними групами і субґрупами української громади в Америці.

Мене познайомив з Антоном Драґаном мій журналістський ментор Анатоль Курдидик. Він почав мене друкувати в торонтському тижневику „Український робітник“ (згодом переіменований на „Вільне Слово“) коли я ще був студентом. Коли я кінчав університет, Анатоль Курдидик подзвонив мені, щоб я приїхав до Торонто зустріти Антон Драґана, який, сказав Курдидик, шукає за новим співробітником для редакції англомовного тижневика, який тоді виходив як частина п'ятничного випуску „Свободи“. Я поїхав, поговорив з головним редактором, потім ми ще листувались і в липні 1960-го я почав працювати в Джерзі Сиґі.

Редакція „Свободи“, „The Ukrainian Weekly“ і усіх інших видань УНСоюзу містилась у двох кімнатах будинку при вулиці Ґранд. Я сидів в передній кімнаті разом з іконою української журналістики Іваном Кедрином. Я знав про нього багато років, про те, що він писав репортажі з Сейму у Варшаві для львівської газети „Діло“ ще до мого народження. А тут ми працювали на відстані двох метрів між нашими письмовими столами і Великий Кедрин трактував мене як колеґу. В перервах між писанням і редаґуванням ми вели прерізні розмови на політичні, історичні, побутові, релігійні і родинні теми. При чому це були справжні діялоги, не монологи. Іноді ми і сперечалися, доводили свою точку зору один одному. І жартували. У другій редакційній кімнаті працювали Богдан Кравців, д-р Лука Луців, В'ячеслав Давиденко і в кінці, під стіною, яка ділила редакцію від друкарні – Антін Драґан. В кімнаті, де ми працювали з Кедрином, був ще один письмовий стіл, де працював два-три дні в тиждень Володимир Душник. Він переглядав мої матеріяли для „The Ukrainian Weekly,“ сам писав для тижневика, але також працював „за сумісництвом“ в Українському Конґресовому Комітеті Америки і редаґував журнал „The Ukrainian Quarterly.“

Згодом я пішов на студії журналістики і на працю в інших редакціях в Канаді і США, але з „Свободою“ втримував зв'язок і час-до-часу друкувався, так у „Свободі“, як і в „The Ukrainian Weekly“ протягом останніх 43-ох років.

Коли я думаю про довгу безперервну історію „Свободи“, в мене творяться асоціяції з іншою українською установою, яка ще старша і така ж безперервна: церква св. Варвари у Відні. Австрійський цісар подарував її своїм підданим – русинам греко-католикам наприкінці XVIII століття. Вона відтоді і до нині є греко-католицькою церквою, в той час як багато українських установ міняли свої профілі. Ну, наприклад, львівський собор св. Юра: пів століття він не був головною святинею Греко-католицької церкви, а православною, під юрисдицією далекої Москви. Св. Софія у Києві? Вона вже багато років тому перетворена на музей. Наукове Товариство Шевченка у Львові? Совєти його придушили на десятки років. А церква св. Варвари у Відні з самого початку дотепер діє за призначенням. **Як наша „Свобода“.**

Два знайомства зі „Свободою“

А. Гороховський

Літні місяці 1946 року, особливо серпень, запам'яталися мені як надзвичайно спекотливі. Синоптики, відзначили рекордну на той час температуру.

Перше повоєнне літо видалося не тільки гарячим, а ще й голодним, бо на городах і на полях все посохло. Добре пам'ятаю, що за хлибину на львівському базарі довелося платити 35 карбованців, а моя місячна платня в редакції газети „Львівський залізничник“, становила всього 90 карбованців. Про той важкий час зараз рідко згадується в літературі, бо таки була голодівка, хоч і не в таких маштабах, як у 1933 році.

Наближався час моїх перших після чотирьох років війни вакацій і постало питання, куди податися, щоб відпочити. Колеґи порадили поїхати в Закарпаття, де не тільки гарна природа, але є дешеві плоди й овочі. А до того, мешканці краю – добрі, гостинні. Скориставшись порадою друзів, я разом з родиною подався в Закарпаття. У потязі Львів–Солотвино мати та сестри познайомилися з місцевими мешканцями, почули від них про те, як живеться простим людям.

Як тільки потяг минув станцію Сколе, я зачаровано вдивлявся в гірські краєвиди, стрімкі потічки.

Три паровози, два попереду і один позаду, тягнули потяг, який складався з 14 вагонів. А коли здолали вершину перевалу, почався крутий спуск, з численними мостами і тунелями, довжина одного з них перевищувала кілометр. В тунелях не було вентиляції, і дим від трьох потужних паровозів заповнював все навкруги, також і будки машиністів. Вони лягали на підлогу, прикладаючи до ротів шматки мокрої тканини, щоб не задихнутися.

Неподалік від Мукачева почалася відома з географії Велика Угорська низовина, і локомотиви прискорили швидкість. Ми висіли на станції Королево. Поселилися у чепурному будинку вчителя місцевої школи, якого люди величали „паном професором“. Між нами і нашими господарями відразу склалися добрі стосунки. Майже цілий день ми проводили на березі Тиси, а вечорами мене запрошував до своєї кімнати пан професор. Це була дуже освічена, активна у громаді людина. Він брав участь у першому з'їзді Народних комітетів Закарпатської України в Мукачеві, який 26 липня 1944 року прийняв Маніфест про возз'єднання Закарпаття з Україною.

На початку наших зустрічей пан професор тримався трохи насторожено, та невдовзі недовіра розтанула. Якось увечорі він дістав зі схрону шкіряну валізу, в якій були сховані кільканадцять чисел американської газети „Свобода“. Тоді я вперше її побачив. Газети були за 1944 рік. В них йшлося головним чином про діяльність українських загонів УПА, які вели героїчну боротьбу за самостійну Україну.

– Часопис вчив нас, як треба боротися за те, щоб українці стали господарями у своєму домі. Я давав друзям, які дотримувалися однакових зі мною думок, читати „Свободу“, разом обговорювали статті, разом діяли, – розповідав учитель.

Перед самим моїм від'їздом до Львова пан професор подарував один примірник „Свободи“.

(Закінчення на стор. 22)

Чемпіон Віктор Петренко продовжив кампанію для Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля

Зліва: Ольга Зайкевич, представник фірми „Вестерн Юніон" – одного зі спонзорів вечора на користь ФДДЧ, Олесь Кузьма, Зенон і Надя Матківські з чеком пожертв на допомогу хворим дітям України

КИЇВ – ДЕНБЕРІ, Кон. – В суботу, 13 грудня, український олімпійський і світовий чемпіон, Віктор Петренко влаштував виступ світових зірок фігурного ковзання в Палаці спорту Києва. В. Петренко намагався привернути світову увагу до спортової культури і багатства України і тим самим мобілізувати світові ресурси на допомогу українським дітям, які потерпіли внаслідок Чорнобильської аварії та від інших серйозних недуг.

В. Петренко постійно розвивав свою кампанію „Перемога для дітей" на користь Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля (ФДДЧ). В жовтні, за ініціятивою В. Петренка, Фонд організував благодійний вечір в „Ледовій арені" в Денбері, Кон. Серед виконавців світової слави виступили американський олімпійський чемпіон Браєн Бойтано, українські чемпіони Руслан Гончаров і Олена Грушина, світовий чемпіон Євгеній Плющенко, олімпійські чемпіони Ілля Кулик і Катерина Гордєєва. Друзі В. Петренка надзвичайно щедро відгукнулися на його заклик, виступаючи безплатно і рекламуючи програму на своїх вебсторінках і електронною поштою. Публіка заповнила залю, знаючи, що рідко буває нагода побачити відразу таку блискучу команду ковзанярів і одночасно підтримати благодійну місію визначної харитативної організації – Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля. Любителі спорту з Японії, Каліфорнії, Тексасу, Мізурі та інших далеких сторін прибули на цей виступ, разом з прихильниками спорту з західнього Конектикату, Ню-Джерзі і Ню-Йорку.

„Ми глибоко вдячні всім виконавцям, які так щедро віддалися цій справі і згодилися виступати безплатно на користь дітей Чорнобиля", – сказав Олександер Кузьма, виконавчий директор Фонду.

Цього року виступало багато зірок, які не змогли брати участи в попередньому здвигу „Перемоги для дітей" в 2001 р. В тому числі були американські чемпіони Тимоті Гейбл, Наомі Ленж і Петро Чернишев, японська чемпіонка Фуемі Сужурі, російські чемпіони Роман Костомаров і Тетяна Навка, Оксана Казакова і Артур Дмитрієв, Олена Соколова, бельгійський чемпіон Кевін ван дер Перен і українські віртуози-акробати Володя Веседун і Олексій Поліщук.

Завершенням концерту був виступ В. Петренка на тлі музики бродвейського тенора Бравн Лейн Ґріна. Б. Ґрін виконав надзвичайно зворушливу пісню „Злет", немов символізуючи сповнення мрії В. Петренка зібрати друзів на допомогу своїй батьківщині.

Ведучою програми була відома американська супер-моделька Керол Алт, яка товаришує з Віктором та його дружиною Ніною Петренко. К. Алт часто виступає по телебаченню на програмі „Аксес Голивуд" та в рекламах жіночої краси та косметики. Посадник міста Денбері Марк Бавтон і стейтова репрезентантка Дженис Ґіглер привітали гостей. Д. Ґіглер прочитала проклямацію від губернатора Джона Ровланда, офіційно визначаючи 4 жовтня як „День перемоги для дітей" в штаті Конектикат і дякуючи В. Петренкові за його благородні вчинки на користь Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля.

Завдяки фінансового спонзорства зібрали 60,000 дол. чистого доходу після видатків, а фірма „Siemens" пожертвувала сучасний ультразвуковий апарат XP на підтримку Фонду вартістю понад 60 тис. дол. Разом прихід перевищив 120 тис. дол.

Зібрані фонди будуть призначені для Одеської обласної дитячої лікарні – в рідному місті В. Петренка, Р. Гончарова і О. Грушиної. З часу першого благодійного здвигу „Перемоги для дітей" в березні 2001 року В. Петренко вже не раз відвідав цю лікарню в Одесі, щоб побачити на власні очі добрі зміни в розвитку цього центру.

В інтерв'ю з газетою „Гартфорд Курант" В. Петренко висловив своє глибоке задоволення із партнерства з ФДДЧ. „Кожного разу коли я входжу до цієї лікарні, мені лікарі оповідають як їм вдалося врятувати цю або іншу новонароджену дитинку. Я бачив, в якому стані була ця лікарня перед тим, коли Фонд відновив і обладнав її. Я маю з чим порівняти. Сьогодні вона така ж сучасна як „Сейнт Францис Госпітал" в Гартфорді, де народилася наша доня.".

Перед виступами ФДДЧ влаштував урочистий бенкет для жертводавців в „Кольорадо Бруері і Стейкгавз". Бригада добровольців під проводом Олександри (Лесі) Палилик і Мокі Кокоріс прикрасила приміщення осінніми скатертинами, свічками, березками і квітами. Олександер Кузьма, зокрема, подякував предсідникам програми – Ірені Олексяк і Мокі Кокоріс за їхню взірцеву працю і Лесі Палилик за її великий мистецький внесок. О. Кузьма теж подякував членам організаційного комітету о. Луці Мигежлі та Джимові Зеленякові та парафіянам церкви Пресвятої Тройці в Денбері, Уляні та Ростиславові Слабіцьким, Наді Гафткович, Олі Ходобі-Фриз, Наталі Кенеді, Вокер Заварей, Ларисі Красій, Христині Мартиняк, Тасос і Юрія Кокорісам, сестрам Лісі, Алексі та Маї Мілянич, Романі і Дам'янові Тібодо і Андрієві Микиті. Р. Тібодо отримала признання за те, що вона відіграла ключеву ролю у переговорах з фірмою „Вестерн Юніон".

Під час бенкету Юрій Кокоріс висвітлив короткий відео-фільм, який яскраво підкреслював великі зміни в Одеській лікарні завдяки фінансового і технологічного внеску Віктора Петренка і Фонду ДДЧ. В. Петренко заявив, що Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля довів, що може здійснити великі позитивні результати. „ФДДЧ, безперечно, є організацією, яка найкраще здатна виконати цю працю, – сказав він".

Після виступів гості повернулися до „Кольорадо Брюері" на авкціон сувенірів, підписаних ледовими зірками. Оля Ходоба-Фриз, відома співачка і ведуча вечорів на Союзівці, провадила авкціоном. Їй допомагали Віктор Петренко, Керол Алт, Тим Ґейбл та інші зірки-фігуристи, щоб зібрати додаткові фонди на допомогу дітям в Україні.

Цей вечір в Денбері був широко розрекламований в американській пресі. Газета „Денбері Нюз-Таймс" помістила великі, обширні статті зі сторінкою фотографій. Газета „Руджфілд Прес" помістила велику статтю про діяльність Лесі Палилик під заголовком „Почуття спадщини надає надхнення організаторам Фонду допомоги дітям Чорнобиля". Рівнож, світові журнали з фігурного ковзання помістили статті про цей надзвичайний вечір. Хто бажав би отримати відео-касету з цього благодійного вечора, може зголоситися до Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля на телефон (973) 376-5140.

Пожертви, звільнені від податків, можна вислати на адресу: CCRF (Children of Chornobyl Relief Fund)1 272 Old Short Hill Road, Short Hills, NJ 07078.

Учасники виступ світових зірок фігурного ковзання

Комітет допомагає школам, студентам, пенсіонерам

НЮАРК, Н. Дж. – Осередок Комітету допомоги Україні – Приятелі РУХУ, управу якого очолює д-р Роман Ричок, а перед ним головами були професори Роман Андрушків та Євген Федоренко, упродовж 2002 і 2003 років надіслав школам і бібліотекам в Україні 19 пакетів з книжками, зокрема до Запоріжжя, Глухова, Києва, Черкас, Дніпропетровська, Бережан, до Луганської области, а незабезпеченим родинам та окремим школам надіслав15 пакунків одягу та шкільного приладдя.

За той же період передплачено періодичні видання на загальну суму 2,000 дол. в 2002 році, і 2,250 дол. – в 2003 році, тобто до окремих шкіл і бібліотек України листоноша приносив в 2002 році – 275, а в 2003 р. – 345 передплачених органів преси, серед яких особливим попитом користувалися дитячі журнали „Соняшник" (Київ) і „Малі друзі" (Львів). Комітет надав матеріяльну підтримку журналові розвитку української духовної культури „Джерела" (Луцьк), літературному журналові „Березіль" (Харків), на видання поетичних збірок поета Миколи Козака та Григорія Ведляденка на загальну суму 2,220 дол.

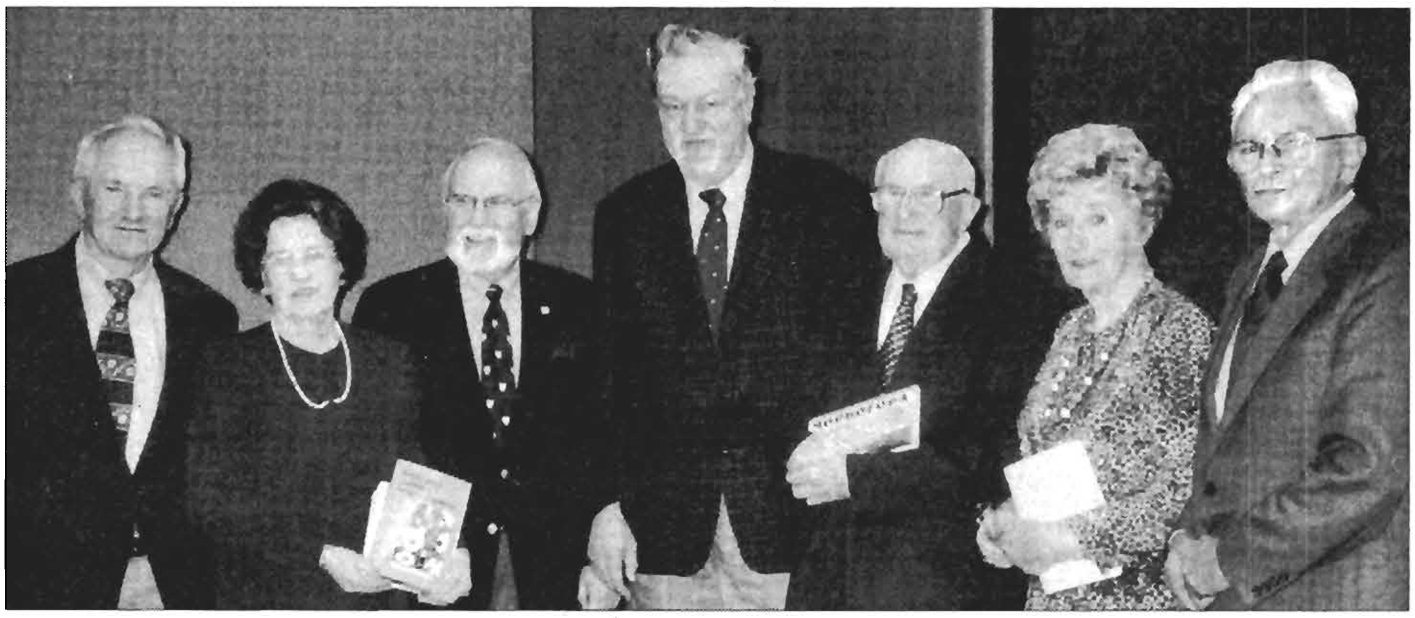
Комітет повсякчас турбується про утвердження української мови, зокрема у східніх та південних областях України. Для плекання української мови у літніх таборах східнього регіону було передано 400 дол., для української школи в Севастополі закуплено комп'ютерну систему на загальну суму 1,400 дол., для української школи в Люботині – копіювальну машину за 600 дол., для проведення конче потрібного ремонту Першої української гімназії в Черкасах пожертвували 500 дол., водночас для тієї ж гімназії куплено потужну копіювальну машину за 1,400 дол. Комітет сприяє також поліпшенню матеріяльного становища 22-ом письменникам-пенсіонерам в Харківській обл., яким переказав 700 дол. Турбується комітет і про життя дітей-сиріт та дітей-інвалідів, тому для інтернатівців у с. Яблуневі на заході України було виділено 250 дол. та надіслано пачки нового дитячого одягу. Таку ж турботу проявляє комітет і про студенство – з цією метою для 10 студентів вищих навчальних закладів через „Смолоскип" було переказано по 2,000 дол. минулого і цього року, а також на прохання гімназії в Симферополі виділено 1,300 дол. для шести студентів Львівської політехніки у Львові. О. Сліпошко дала 1,000 дол. на перевидання „Софії Київської", 300 дол. – на книжку „Таємниці володарів Русі".

Слід підкреслити, що з метою благодійної діяльности Комітет організовує збір грошей біля церков, у Різдвяні свята під час колядувань, має дохід від продажу печива у залі Української католицької церкви в Нюарку, використовує річні внески членів. Сприяють цьому і дотації Об'єднання українців „Самопоміч" в Нюарку, пожертви від фінансових установ-кредитівок „Самопоміч" (Ню-Йорк), Кліфтон, Нюарк, „Національна Самопоміч" (Ню-Йорк).

Комітет допомоги Україні в Нюарку вже друге десятиріччя прагне зробити максимальний внесок у розвиток національної освіти, літератури та мистецтва України.

Євген Федоренко

Вшанували д-ра Романа Максимовича

Зліва: Д-р Володимир Бандера, Анна Максимович, д-р Андрій Головінський, д-р Леонід Рудницький, д-р Роман Максимович, Людмила Чайківська, д-р Ярослав Заліпський.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. - Людина, про яку тут мова – відомий науковець, скрипаль, суспільно-громадський діяч, пластун і взірцевий голова своєї родини, професор д-р Роман Максимович, який живе у Вілов Ґров біля Філядельфії. Теплу зустріч з ним влаштував місцевий 43-ий Відділ Союзу Українок Америки, в приміщенні Освітньо-культурного центру, при великій участі членів родини, науковців, приятелів і гостей.

Зустріч з д-ром Максимовичем відбулася з нагоди появи його наукової книжки „Аналіз росту і розвитку нетреби (Xanthium)". Перший раз ця монографія була видана англійською мовою в 1990 році у Кембріджі, Англія. Відтак д-р Максимович переклав її на українську мову і в цьому році вона була перевидана у Львові, за науковою редакцією НТШ.

Д-р Р. Максимович закінчив свої студії у престижевому Пенсилванійському університеті у Філядельфії, осягнув там докторат з ділянки біології в 1959 році та став членом факультету у Вілянова-університеті, де викладав ботаніку. Невдовзі, в 1966 році, став повним професором у Біологічному відділі, організував дослідну лябораторію, в якій працював довгі роки над розвитком і ростом рослин. Як визначний дослідник був нагороджений спеціяльною грамотою в 1985 році. На становищі професора у Вілянова-університеті д-р Максимович працював впродовж 40 років. Він є автором 30 наукових публікацій. Його запрошували на наукові конференції в Америці та в Европі, де він інформував науковців про висліди своїх дослідів. В одній з ділянок його дослідної праці з ним співпрацював його син д-р Андрій Максимович.

Д-р Р. Максимович є дійсним членом НТШ і протягом 10 років очолював місцевий осередок НТШ. Він є теж членом Асоціяції українських професорів, активним членом-сеньйором пластового куреня „Лісові Чорти", належить до багатьох громадських організацій. Як скрипаль брав участь в оркестрі під диригентурою Антона Рудницького та Юрія Оранського. Він був активний у спорті, зокрема в тенісі, і є великим прихильником нашого „Тризуба", любить гокей і копаний м'яч. Саме ця багатогранна активність д-ра Р. Максимовича в багатьох наших організаціях і установах спонукала управу 43-го Відділу СУА у Філядельфії влаштувати в суботу, 18 жовтня, з ним зустріч.

Головою цього Відділу є Аня Максимович – дочка о. мітрата Василя Головінського, довголітнього пароха Зарваниці, в Україні, а опісля пароха церкви Царя Христа у Філядельфії, та Марії (з Кузьмовичів) Головінської, відомої письменниці. Аня Максимович успадкувала хист до літературної творчости.

Відкривши зустріч, Аня Максимович привітала присутніх і попросила Люду Чайківську проводити програмою. Л. Чайківська попросила до слова доповідача д-ра Андрія Головінського, професора-емерита з Бравн-університету біолога і біохеміка. Андрій є братом Ані Максимович і в 50-их роках він студіював разом з Романом у Пенсильванійському університеті. Д-р Головінський проаналізував складність і важливість дослідів д-ра Р. Максимовича, ілюструючи свою доповідь прозірками.

Відтак виступив професор Леонід Рудницький, президент Світової Ради НТШ. Він вітав д-ра Р. Максимовича як свого друга і співробітника у різних спільних проєктах НТШ. Вітав шановного науковця д-р Ярослав Заліпський, згадавши і про їхню спільну працю в НТШ, а також про спільну участь у згаданих вже оркестрах у Філядельфії в минулих роках.

Щирий і у веселому тоні привіт склав пластовий побратим д-ра Р. Максимовича професор д-р Володимир Бандера. Він розповів з гумором про пластові пригоди свого куреня і передав Ромкові („Максьові") „огненний привіт" від „Маршалка-Люципера", курінного „Лісових Чортів" та вручив йому на пам'ятку книжку „Рослинний світ українських Карпат", до видання якої причинились фінансово наші „Лісові Чорти".

Люда Чайківська прочитала письмові привіти від д-ра Омеляна Лукасевича з Університету Міннесоти, члена пластового куреня „Бурлаки". З глибоким респектом привіт переслав інженер Юрій Чайківський, член куреня „Бурлаки" і станичний Пластової Станиці у Філядельфії, в якій тепер гуртується понад 300 новаків, юнаків, старших пластунів і сеньйорів. Привіт та поздоровлення переслала професор Анастазія Жилава, хоч сама не могла прибути на цю зустріч, з огляду на свій вік.

Після привітів розпочалася мистецька частина. Першим був виступ молоденької скрипачки Софійки Праско. Вона з великим чуттям і надхненням заграла народну пісню „Їхав козак за Дунай", а також коротку композицію Л. Бетовена. Жіночий квартет „Голубка", під мистецьким керівництвом Марії Камінської, під акомпаніямент бандури Галини Ступінь та Надії Петрик і Галини Боднар, заспівав з ностальгійним відчуттям пісню „Осіннє листя". Приємною несподіванкою для учасників був виступ маленької солістки Юлії Ступінь. Маленька Юля заспівала дуже емоційно пісню „Повези мене, батьку, на Вкраїну". На закінчення квартет заспівав ще кілька пластових пісень в пошану заслуженого пластуна д-ра Романа Максимовича.

І так добігла до кінця програма зустрічі, присвячена нашому заслуженому науковцеві. Ведуча програмою Люда Чайківська подякувала усім, хто прийшов вшанувати д-ра Романа Максимовича, і закривши цю теплу зустріч, запросила усіх до перекуски.

Олександер Білик

Віра Вовк зустрілася з земляками у США

НЮ-ЙОРК. – Після багатолюдної зустрічі відомої письменниці Віри Вовк із українською громадою у Філядельфії 30 листопада, на якій їй було вручено нагороду ім. Петра і Лесі Ковалевих, вона мала 6 грудня вечір в Науковому Товаристві Шевченка, почесним членом якого є Віра Вовк. Велика сніговія в цей день перешкодила більшості зацікавлених прийти на вечір, за винятком найзавзятіших прихильників її творчости. Не змогла приїхати також голова НТШ д-р Лариса Залеська-Онишкевич, яка мала привітати письменницю та виголосити слово про неї. Замість неї прочитав доповідь Василь Махно, який проводив вечором. Він теж зачитав три поезії письменниці, а відтак сама вона дещо прочитала і, як завжди скромно, розповіла про свою творчість.

А має вона про що розповідати, бо її поетичні та письменницькі твори численні та багаті змістом, мовою і числом. З доповіді присутні довідалися, у скількох мовах письменниця пише і перекладає, та який широкий діяпазон її творчости та активности на терені Бразилії, де вона проживає довгі роки після Другої світової війни. Вона так само сильна у прозі, як і в поезії, а також у наукових розвідках. Учасники вечора могли дещо із того побачити на виставці її творів, випущених видавництвом „Родовід". Власниця видавництва Л. Лихач привітала авторку та подякувала за довір'я у друкуванні її творів.

Важко найти другу письменницю у нашій літературі, яка уживала б стільки різних засобів для передання своїх почуттів, думок і талантів. В її творчості постійно уживані принаймні три мови, вона використовує мистецькі засоби, у неї багато драматичних тем.

Віра Вовк розповіла про свою працю в університеті в Ріо-де-Жанейро, де вона була професором германістики, інший досвід життя та праці в Бразилії. Вона теж відповіла на запитання і розповіла про досвід наукової праці в цій країні.

„Може її віддаленість від наших європейських і американських метрополій і громади дає поетці змогу бачити глибше і дальше, бачити суттєвіше" – такою думкою закінчилася доповідь Л. Залеської-Онишкевич. І це підтвердили слухачі Віри Вовк, які мали щастя незважаючи на снігову бурю, слухати нашу гостю. Тому не диво, що багато із них були задоволені, що могли на місці купити твори поетки, щоб продовжити пізнання її багатогранної творчості.

О. К.

Віра Вовк в НТШ

Місце української дитини – в українській школі

До 50-ліття Шкільної ради при УККА

Євген Федоренко

14–15 березня 1953 року на шкільному з'їзді делеґати від установ, що займалися курсами й школами українознавства, створили Шкільну раду при Українському Конґресовому Комітеті Америки, як централю шкіл українознавства в Америці. Цей з'їзд ухвалив основну мету існування шкіл українознавства: „Американські українці мусять зберегти українську мову і не повинні відриватися від культури своїх батьків, бо тільки так стануть повними та корисними громадянами нової батьківщини та успішно включаться в її історичну місію на українському секторі".

Про необхідність існування шкіл українознавства писали українські еміґранти, починаючи з 1920 року, які ставили гасло: „В кожній громаді мусить бути рідна школа". А на IV Конґресі Об'єднання українських організацій у 1927 році було ясно визначено ціль та мету Рідної школи – „...виховувати українську дітвору в Америці на свідомих членів американської держави, а разом з тим на таких громадян, котрі дорожили б своїм славним українським походженням, вітчизною своїх батьків і українською культурою та допомагали б рідному краєві своїх батьків здобувати незалежність".

Ці засадничі питання були в основному опрацьовані в рішеннях I і II Конґресів СКВУ та подані в програмі Шкільної ради під рубрикою „Виховна мета". Завдання щодо втілення цієї основної мети у виховно-навчальній праці постійно перебувало в полі зору Шкільної ради, уточнювалися й опрацьовувалися з урахуванням вимог часу. Останньо вони були висвітлені у Проєкті програми навчання у школах українознавства, виданому в 1981 році. Ось як визначено в програмі:

а) Інтелектуальне виховання

1. Навчання, опанування й поширення української мови, а тим самим краще й успішніше передання духовних надбань українського народу.

2. Передання знання з українознавства з метою, щоб дати молоді основу краще розуміти країну їхніх батьків, і щоб вона успішно використала його для поширення правди про Україну.

3. Ознайомлення молоді з політичними, соціяльними і економічними процесами в Україні та з життям українських громадян на нових місцях нашого поселення.

б) Національне виховання

1. Засвоєння культурних надбань та традицій українського народу.

2. Скріплення української ідентичности та пов'язаности з українським народом.

3. Вироблення суспільного почуття відповідальности та включення в життя громади.

Упродовж п'ятьох десятиліть Шкільна рада, яку очолювали д-р Едвард Жарський (1953–54; 1961–77), д-р Володимир Калина (1954–61), д-р Роман Дражньовський (1977–83) та д-р Євген Федоренко (1983–дотепер), постійно наголошувала на важливості української мови, її творчого розвитку, відродження через школу вікових традицій, культурних і духових надбань українського народу. Адже в кожному суспільстві школа є одним з найважливіших чинників, а в українській громаді на поселеннях має бути справою першочерговою.

Через школи українознавства перейшли тисячі української молоді, свідомої свого українського походження. Понад 30 тисяч молодих осіб вчилися у школах українознавства і понад 7 тисяч закінчили їх матуральним іспитом.

Працею шкіл українознавства в США керує Шкільна рада при УККА – центральний орган українознавчого шкільництва в Америці, яка охоплює широке й відповідальне поле діяльности. Шкільна рада підтримує постійний зв'язок з 35-ма школами українознавства, що входять до шкільної системи від Бостону, Масачусетс, до Кенту у штаті Вашінґтон. Більшість шкіл мають повні програми навчання – від садочка до 11-ої кляси, одначе чотири школи мають програми аж до 12-ої кляси. Стан учнів та вчителів у 2002–03 навчальному році: 2,650 учнів і 400 вчителів. Розподіл учнів: 65 відсотків – дівчата, 35 відсотків – хлопці. Велика перевага жінок-учителів: 70 відсотків. Кількість учнів зменшувалась від 1970 року, але в останніх десяти роках число учнів устабілізувалося: в середньому 2,500 учнів.

Про навчально-виховну роботу шкіл українознавства дбає Комісія педагогічних дорадників, до якої входять досвідчені педагоги, практичні працівники.

Конференції, семінари, з'їзди

Щороку відбуваються вчительські конференції, одного року Всеукраїнська вчительська конференція, що її повністю підготовляє Шкільна рада, а наступного – реґіональні, що їх готують директори шкіл та педагогічні дорадники в п'ятьох округах за допомогою членів управи Шкільної ради.

У рідному шкільництві тепер переважають вчителі середнього покоління з помітним відсотком молодших випускників шкіл українознавства. Серед них чимало таких, які працюють в американських школах. Методично вони добре підготовлені, але їм бракує знань з українознавчих предметів, щоб викладати окремі предмети в найвищих клясах. З метою підвищення їхніх та інших учителів кваліфікації, влаштовуємо вчительські семінари та курси, а також дбаємо про вчительські кадри, бо були випадки, коли були учні, але бракувало вчителів з українознавчих предметів.

Двотижневий семінар для вчителів шкіл українознавства в цьому році відбувся 19-ий з черги. Від 16-го двотижневого вчительського семінару УНСоюз покриває кошти побуту лише для вчителів – членів Союзу, а такі українські установи допомагають Шкільній раді фінансувати не членів учителів УНСоюзу: Банк „Певність", Фундація УВУ, кредитові кооперативи „Самопоміч" і Національна в Нью-Йорку, кредитова кооператива „СУМ" в Йонкерсі, кредитова кооператива в Кліфтоні та Нюарку, Н. Дж.

Для обговорення стану і проблем українського шкільництва скликаються з'їзди директорів педагогічних дорадників, які сприяють вдосконаленню роботи Шкільної ради та розв'язанню назрілих завдань шкільництва – освітніх, дидактичних, виховних та організаційних.

Видавнича справа

Упродовж свого існування Шкільна рада видала 114 підручників, призначених від дошкілля до 12 клясів. Окремо видає матеріяли для вчительських курсів. Перевидано значну кількість підручників з незначними поправками. Шкільна рада видає три семестрові повідомлення, шкільні денники для вчителів і учнів та каталоги, річні свідоцтва та свідоцтва й дипломи для абсольвентів шкіл українознавства. Серед підручників, які видано в останніх роках: „Історія України" М. Грушевського, „Козацька доба" Н. Черняк, „Граматика української мови" Н. Кулакова і Є. Федоренка, „Хрестоматія з української літератури" Є. Федоренка і П. Маляр, „Новітня історія України, 1945–2000" Ю. Гаєцького, а влітку цього року появилася „Географія України" П. Масляка. Тепер у процесі видання підручника „Українська культура".

Для фахового зростання вчителів видається журнал „Рідна школа" (від 1964 року в Нью-Йорку) реґулярно три рази в навчальному році. Редакторами були Е. Жарський, д-р В. Калина, а з 1978 р. – д-р Є. Федоренко. У кожному числі подається різноманітний матеріял також для загального читача. В останніх роках журнал читають і в Україні.

Зв'язок і допомога Україні

Перший зв'язок з Україною припадає на кінець 1989 року, коли на американській виставці книжок для молоді у Львові експоновано дев'ять підручників, виданих Шкільною радою. Впродовж перших двох з половиною років Шкільна рада вислала в Україну кільканадцять тисяч своїх підручників і художньої літератури (на загальну суму 125 тис. дол.).

Шкільна рада тісно спілкується з централею Товариства української мови. „Просвіта" ім. Т. Шевченка, обласними та місцевими відділами, Інститутом українознавства (керівник – проф. Петро Кононенко). Маємо широке листування з окремими школами, бібліотеками, університетами та навчальними закладами. Здійснюємо масову висилку підручників та різної художньої та навчальної літератури в освітянські заклади. Шкільна рада допомагала й українським школам у Бразилії, Арґентині, Польщі та Литві. Плідні і корисні зв'язки Шкільної ради з міністерством освіти України.

1996 р. Члени управи і керівних органів Шкільної ради, обрані на з'їзді в Рочестері, Н.Й.

Під час приїзду до Америки визначних громадських діячів Ірини Калинець та Валентини Стрілько в 1991 році, на нарадах голови Шкільної ради з гістьми виник задум про друкування українських підручників в Україні, з якими згодом ознайомили головного предсідника УНСоюзу Уляну Дячук. Відбулася зустріч-нарада з головою Кординаційного комітету допомоги Україні д-ром Богданом Бурачинським, з яким було домовлено очолити задум разом із Шкільною радою та перебрати опіку над цією справою.

Результатом спільних зусиль стало видання чотирьох підручників для початкових кляс, рукописи яких приготували письменники Д. Чередниченко та Г. Кирпа. Реалізація цього проєкту стала можливою завдяки щедрій фінансовій допомозі, яка становила 200 тисяч долярів. Український Народний Союз дав 50 тисяч долярів, доброчинна установа „Думки про віру" 100 тисяч дорівнювального фонду, допомогла українська громада в Америці. Пожертви для потреб освіти в Україні почали зростати і ККДУ створив окремий Фонд допомоги школам України. Цей Фонд при ККДУ очолив Володимир Воловодюк.

Голова Шкільної ради д-р Євген Федоренко був одним з організаторів видання книжки Роберта Конквеста „Жнива скорботи" українською мовою в Україні, розповсюдженням „Історії українського письменства" Сергія Єфремова та „Історії української культури" під редакцією Івана Крип'якевича, які видано заходами РОДУ УККА. Шкільна Рада перевидала „Історію України" М. Грушевського та розіслали до шкіл, університетів та бібліотек.

На учительських семінарах побували в 90-их роках учителі із західніх областей, а згодом – і з центральних і східніх областей України. Вчителі шкіл українознавства допомогали вчителям України у вивченні англійської мови (під спонзорством УНСоюзу) під час літніх вакацій. Шкільна рада спонзорує нагороди та стипендії для кращих вчителів та учнів з українознавства в Україні, передплачує українську пресу в Україні для шкіл і бібліотек. Надсилаємо наш журнал „Рідна школа" безкоштовно для шкіл в Україні.

Майбутність українознавчого шкільництва в руках української громади. Церкви, союзи, фінансові установи, підприємці й окремі особи – всі співпрацею й спільними зусиллями матеріяльної та моральної підтримки повинні забезпечити не тільки зміцнення, а й дальший розвиток українського шкільництва.

Вшанування 70-річчя Великого голоду

ЄРУСАЛИМ. – На жаль, офіційний Ізраїль ніяк не відреагував на вшанування усім світом пам'яти жертв трьох голодоморів і політичних репресій в Україні у XX столітті. З'явилося тільки дві публікації в російськомовній пресі Ізраїлю, одну з яких написала я на підставі бесід з головою Асоціяції досліджень голодоморів в Україні Левком Лук'яненком. Друга публікація – інтерв'ю з докторантом Бар-Іланського університету Борисом Співаком, який заявив, що голодомор 1932-33 років був страшним, але не був акцією, спрямованою на знищення української нації.

Українське радіо Ізраїлю, яке організувало і відкрило за власні кошти товариство „Українці Ізраїлю" разом з українською дипломатичною місією в Ізраїлі, 22 листопада провели двогодинний прямий етер, в якому взяли участь перший секретар Посольства України в державі Ізраїль Микола Лещенко, голова товариства „Українці Ізраїлю" Богдан Безручка, голова Асоціяції єврейсько-української дружби Яків Сусленський, продюсер Українського радіо Ізраїлю Едуард Верблянський, редактор української радіопрограми з Чикаго Надія Яремчук і численні слухачі. За час передачі було понад 10 дзвінків від людей різного віку, національности – вихідці з України. Один зі слухачів на ім'я Натан, родом з Хмельницького, сказав, що вперше почув про Голодомор вже тут, в Ізраїлі, після розпаду СССР, і був шокований, що смерть мільйонів людей була організована теж людьми. „Хоча, назвати їх людьми не можу, бо те, що вони зробили з народом, який і в четвертому поколінні відчуває втрати, є не що інше, як геноцид. Як еврей, я знаю що це таке і тому співчуваю українському народові", – сказав Натан.

Емоційний, пронизаний болем за свій народ і нерозуміння нинішньою владою України Голодоморів і їх наслідків, був виступ Олексія Харченка, який живе в Ізраїлі 13 років. Він розповів: „Коли почав щось розуміти і запам'ятовувати, батько посадив мене напроти себе і каже: „Слухай, синку, як убивали наш народ у 1932-33 роках. Забирали з комори, з льоху все: картоплю, моркву, буряки. Це після того, як ми здали хліб державі. Зі столу, якщо заходили, коли родина щось їла, забирали їжу. Що не могли забрати з собою – виливали на вулицю. Щоб нічого не залишилося, щоб ми померли. А як не померли, то щоб скорилися". Серед українців, які сьогодні керують Україною, є прямі нащадки тих, хто робив голодомори, хто арештовував і знищував людей в сталінських таборах. І перед тим, як хтось визнає чи не визнає голод 1932-33 років геноцидом українського народу, ми самі повинні це визнати, а списки жертв мають бути в кожній церкві, ми повинні приходити і за них молитися", – сказав Олексій Харченко.

Голова Асоціяції єврейсько-української дружби Яків Сусленський зазначив, що Голод 1932-33 років і політичні репресії в 1944-47 роках забрали еліту українського села, яка писала і говорила правду, яка не була згідною з пляномірним знищенням народу України. Український народ звик обробляти свою землю, жити на своїй землі, не коритися чужій владі. Тоталітарному режимові більшовиків це не подобалося і тоді почалося знищення народу шляхом штучного голоду. Яків Сусленський прочитав рядки з вірша, написаного ним у 1983 році:

Радянський кат ніс нації біду,
Москва шаліла, а партійні свині –
Чужі і власні – мучили село:
„Народ і рідна партія єдині!",-
Ревіло п'яне сталінське мурло.
Хліб, вкрадений в дітей, Европа їла.
Що тій Европі страшний людомор?
Москва на наших муках багатіла.

„Геноцид дається взнаки ще й сьогодні, – сказала редактор української радіопрограми з Чикаго Надія Яремчук. – Українська влада ніби офіційно й визнала факт геноциду, дозволила поставити кілька пам'ятників, але цим справа і обмежилася. На мою думку, нам треба запозичити дещо від євреїв, які теж пережили Голокост і пляномірно відстоюють інтереси свого народу".

Перший секретар Посольства України в Ізраїлі Микола Лещенко зупинився на історії трьох голодоморів та політичних репресій, коли загинула п'ята частина населення України. „Демографічні, соціяльно-економічні, історико-культурні наслідки цього лихоліття відчутні і сьогодні, – сказав М. Лещенко. – Маємо визнати - це був геноцид, цілеспрямований і ретельно виконаний".

Дозволю сказати кілька слів щодо прохання України до ООН визнати голодомор 1932-33 років геноцидом. Як відомо, цього не сталося. Але чи світ міг визнати геноцид, коли після певних заходів резолюція перетворилася на заяву, з якої слово „геноцид" було вилучене самими чиновниками України?

Голова товариства „Українці Ізраїлю" Богдан Безручка розповів:

– В Західній Україні, звідки я родом, знали, що відбувається в центральній Україні і готували вози з борошном, хл1бом. Польські прикордонники давали можливість переправляти вози на той бік на невеличких плотах по річці Збруч, але совєтські прикордонники розстрілювали „східняків" прямо на березі. Було багато перебіжчиків з центральної України, яких ловили, вішали і пускали по річці. А хто про це говорив, то у рот заливали цемент. Про це і пізніше боялися говорити, бо за одне слово „голодомор" виключали з університетів, саджали до сталінських в'язниць. Це вбивство не визнали геноцидом під тиском сучасної Москви, бо якщо світ визнає геноцид, то й Москві доведеться його визнати, а вона ніколи не скаже про свої злочини.

– Мені вперше про голодомор розповів батько, – сказав Едвард Верблянський. – Я це запам'ятав. А коли вже став дорослим і брав участь в одному з концертів разом з Тарасом Петриненком, прийшло свідоме відчуття страшного голоду. Я почув його „Колискову", де мама звертається до свого сина: „Вставай Іванку їсти Гриця". Я був шокований піснею, сміливістю Тараса і трагедією свого народу.

Під час програми була оголошена хвилина тиші в етері і запалена свічка в пам'ять мільйонів померлих українців.

Музичний гурт „Українці Ізраїлю" дав концерт, гроші з якого підуть на спорудження пам'ятника жертвам голодоморів та репресій в Україні. Весною активісти української діяспори висадять з олив Алею пам'яти.

Світлана Глаз

Ми покликані бути живою пам'яттю трагедії Голоду

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. – Подаємо виступ Митрополита-Архиєпископа УКЦ в США Стефана Сороки 16 листопада в Митрополичому соборі Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії на вшануванні 70-річчя Великого голоду в Україні 1932–33 років.

Мої сердечні вітання усім, хто прийшов на наше жалібне поминання 70-ої річниці штучного Голодомору на Україні, який був організований Йосифом Сталіним і совєтським режимом у 1932–1933 роках для винищення народу України. Сьогодні ми затрималися, щоб пригадати і помолитися за більш як 5 мільйонів жертв штучного Голоду – невинних чоловіків, жінок і дітей гордої нації, які просто намагалися захистити себе від насильної політики колективізації.

70-та річниця штучного Голодомору поминається в багатьох місцях і багатьма людьми. Це дуже важливо, що всі ми в філядельфійській українській громаді, разом з нашими друзями, також зупинилися, щоб задуматися про цей геноцид, і висловити наш протест проти можливости повторення цього будь-де у світі. Ваша присутність і участь сьогодні необхідна і високо оцінюється як живе свідчення пам'яті про невинні жертви, і колективний голос протесту проти жорстокостей і страждань, які застосовувалися в ім'я ідеології. Ви могли залишитися вдома і взяти пасивну участь у цьому вшануванні, але ви обрали бути тут, разом з іншими, приєднатися до вшанування і молитви. Багато хто в світі вирішив залишитися пасивним чи проігнорувати штучний Голодомор в Україні, коли він там відбувався і привів до жахливої смерті мільйонів людей. Коли ми будемо пасивні перед лицем несправедливості, тоді ми будемо допомагати деспотичним режимам успішно здійснювати подібні жахливі трагедії.

Ми покликані бути живою свідомістю тих, хто постраждав від цієї несправедливості. Ми покликані постійно доносити до свідомості нашої і довколишнього світу, що штучний Голодомор 1932–1933 років став результатом політики репресивного і диявольського режиму. Ми покликані нагадувати собі та іншим, що світ був введений в оману тим, що сталося. Заклики до справедливості і демократії були заглушені засобами масової інформації, які повторювали заперечення репресивного режиму про існування штучного Голодомору. Ваша участь у сьогоднішньому поминанні є нашим спільним визнанням нашого рішення, що такі акти геноциду повинні пам'ятатися і застерігатися від повторення. Благослови вас Господь за вашу турботу, посвяту і молитву пам'яті жертв геноциду в Україні!

Для мене є честю взяти участь в організованому Комітетом філядельфійської української спільноти поминані 70-их роковин Голодомору-геноциду в Україні. Дякую вам за щирі зусилля з плянування цих поминань.

Ми вдячні Архиєпископові Антонію з Української Православної Церкви за можливість взяти участь і співслужити зі мною Панахиду за душі жертв Голодомору-геноциду в Україні. Ми також маємо честь молитися з нашими єпископами-емеритами, Архиєпископом Стефаном Суликом, Єпископом Володимиром Паскою і Єпископом Михайлом Кучмяком, а також з пасторами Української Євангельської баптистської церкви, так само як і зі всіма присутніми сьогодні священослужителями і сестрами. Особливо ми радіємо з присутності тут членів Американського єврейського комітету, які приєдналися до нашого поминання.

Сьогоднішнє вшанування відбувається в Катедрі непорочного зачаття – святій обителі Божій. Ми ввіряємо наші свідчення і пам'ять жертв Голодомору-геноциду Богові в Його святому Храмі. Ми дякуємо тим, хто візьме участь у концерті-пам'яті, за їхнє ділення своїм талантом. Особливе вітання тим, хто прийшов, щоб дати живе свідчення про Голодомор-геноцид, який ми згадуємо сьогодні.

Слава Ісусу Христу!

Велика рада 6-го та 21-го куренів „Буриверхи"

Велика рада куреня УСП і УПС „Буриверхи" 27 вересня на Писаному Камені.

КЛІВЛЕНД, Огайо. – 27–29 вересня на пластовій оселі „Писаний Камінь" зібралися члени старшопластунського та сеньйорського куренів „Буриверхи" на свою Велику курінну раду. Вже в п'ятницю увечорі приїхали пластунки з Лос-Анджелесу, Торонто, Рочестеру, Бафало, Монреалю, Києва та Клівленду.

Усіх присутніх було 26 пластунок. Рада розпочалася грою, під час якої усі мали нагоду краще познайомитися, а відтак розпочалися курінні наради. Зачитано листи від тих членок, які не могли прибути, а відтак курінь приступив до спільних нарад.

Проводи обох куренів звітували за проведену працю, дискутували про те, що було, та плянували майбутнє.

В пополудневих годинах обидва курені радили окремо, а вечером знову зійшлися на спільну ватру, яка, через зливний дощ, відбувалася в їдальні при свічках. Під час ватри традиційно принято в члени кандидаток до куреня.

Вибрано нові проводи куренів УСП і УПС та зроблено пляни на майбутнє. ВКР закрито в неділю рано. Курінною УСП обрано Андрею Якубович. До проводу УПС вибрано курінною Дарію Якубович. Після закриття деякі члени від'їхали додому, а інші ще кілька годин мандрували по оселі, бо чудова погода та гарне осіннє сонце закликали пластунок у мандри.

Пл. сен. кер. **Дарія Якубович**

Різдвяний ярмарок в музеї

На світлині (зліва): М. Бачинська, О. Олач і Я. Лучечко працюють при столах ярмарку.

НЬЮ-ЙОРК. – Традиція Різдвяних ярмарків, що їх влаштовують різні організації, зокрема жіночі, вже доволі давна та допомагає завжди призбирати так потрібні фонди на благодійні цілі. Традицією став і Різдвяний ярмарок в Українському музеї, на якому завжди можна купити різні гарні та мистецькі речі. Цього року ярмарок відбувся наприкінці останнього тижня листопада і зібрав не тільки велику кількість витворів українського народнього мистецтва, але також характерні для Різдва дарунки – прикраси на ялинку і багаті мистецькі картини, зокрема із збірки родини Гладких. Цілоденна продаж з допомогою працівничок музею та добровольців під проводом Марти Бачинської зібрала численну публіку і, як кожного року, увінчалася матеріяльним успіхом, що як все інше призначений на викінчення нової будівлі Українського музею.

О. К.

УКРАЇНА І СВІТ

В Українському університеті Москви

ТОМС РИВЕР, Н. Дж. – В Москві, у 1992 році, на вимогу українських наукових, освітніх та культурно-громадських сил було організовано перший український державний науково-освітній заклад – Український державний університет Москви (УУМ). Він працює за державними програмами Російської федерації на зразок Українського Інституту при Гарвардському університеті в Америці, Канадського Інституту Українознавчих Студій, Українського Вільного Університету в Німеччині та інших українських діяспорних науково-освітніх закладів світу.

Сьогодні в УУМ діють факультети українознавства, історії, філології, технічних наук та інформатики. Веде університет інформаційну та видавничу діяльність, випускає „Науковий вісник Українського університету" (вийшло 3 томи) та публікує „Науковий вісник Українського історичного клюбу" (вийшло 7 томів).

На 2004 рік Університет, при співучасті інших наукових інституцій Росії та України, розпрацював широку програму наукових конференцій, до участи в яких запрошує науковців західньої діяспори. Доповіді, виголошені на міжнародних конференціях і приготовані на комп'ютерних дискетках (на 8000 знаків), будуть опубліковані в „Науковому віснику УУМ".

На 15–16 квітня заплановано Міжнародну наукову конференцію в Івано-Франківську з теми „Галицьке Євангеліє (1144-2004) в історичному, культурному та духовному житті Европи" з підтемами „Розвиток літописання та книгодрукування в Україні-Русі у X–XIII ст.", „Галицьке Євангеліє, як релігійна, культура та історична пам'ятка українського народу". Продовження цієї конференції відбудеться у Львові 1–2 жовтня 2004 р. в Музеї історії релігії (пл. Музейна,1).

5–6 травня Міжнародна наукова конференція „Скелі та печери на території України та Европи в язичницькій та християнський період історії" відбудеться у Львові у приміщенні Львівського відділення Національної спілки письменників (вул. Крушельницької, 17).

18–19 листопада в приміщенні Культурного центру України в Москві відбудеться VIII Міжнародна наукова конференція „Українська діяспора в Росії". Підтемами цієї конференції будуть „Історія українських першопоселень в Росії", „Історія і культура українців в Родії у XV–XX ст.", „Історія української діяспори в Росії в XIX–XX ст.", „Українська історія, як об'єкт вивчення вченими Росії, України світу".

На цій конференції буде заслухано доповіді з проблем української культури, літератури та проблем російсько-українських міжетнічних та міжкультурних зв'язків. Адреса, ул. Таллинская, 20–101, Москва 123458 Russia. Тел.: (7-095) 758-1452. Організатори будуть сприяти чужоземним учасникам конференцій у забезпеченні житлом. Зголошення та заявки на конференції просимо подавати за два місяці перед початком. У Львові можна заздалегідь звертатись по телефонах: (380) (0322) 35-17-10; 63-57-24). Тут організатори забезпечують учасників конференції житлом. Орієнтована вартість 5 дол. за добу.

Зараз УУМ активно займається українською діяспорою в Росії, відкрив науково-дослідні представництва у Владивостоці, Петрозаводську, Єкатеринбурзі, налагоджує наукові зв'язки з центрами в Уфі, Новосибірську, Санкт-Петербурзі і Мурманську. УУМ має надію, що з цих центрів приїде поважне число учасників на заплановані конференції і від західньої діяспори прибудуть на них наукові та культурні діячі.

Д-р Дан Чопик

„Хочеться додому, в Україну!"

ПЕТРОПАВЛОВСЬК-КАМЧАТСЬКИЙ, Росія. – 20 жовтня в обласній бібліотеці ім. Крашеніннікова відбулася презентація книжки спогадів Святослава Поліщука „Я юности не знав". Автор книжки – свідок сталінського свавілля, проживає тепер на Камчатці. Він – український інтелігент, співак, гітарист. Значну частину спогадів подано у формі мого інтерв'ю зі Станіславом Поліщуком. Він народився на Поліссі, в Тучині, Рівенської области, в 1931 році.

Святослав Поліщук

Батьки хлопця в роки Другої світової війни стали вояками УПА, перебували в лісах, і це визначило долю Святослава. Він жив у чужих людей і одного разу був в хаті, до якої прийшли українські партизани саме перед облавою військ НКВД. В сутичці партизани загинули, тільки один залишився живим. Його, пораненого, забрали карателі, а принагідно узяли і Святослава, на якого вказав зрадник як на партизанського сина.

Тільки випадок допоміг 13-му хлопцеві уникнути розправи. По війні він став учнем технічного училища у Львові, де був заарештований вже на першому курсі. У відділенні НКВД його били і змушували писати „зізнання".

Потім були в'язниці в Дубно, в Острозі і вирок – 10 років ув'язнення в Кенгірі, в табірному пункті ч. 3. Кайлом довбав камінь під підвалини майбутньої фабрики.

Трохи згодом стала в пригоді любов Святослава до гітари і співу: його узяли до самодіяльного табірного театру, на жіночі ролі. У 1954 році, після смерти Сталіна, випало пережити безнадію повстання і криваву розправу з в'язнями зі застосуванням танків. Уцілілі чекали 8 діб серед степу, просто неба, на вирішення своєї долі. Оскільки Святослав був засуджений неповнолітнім, його випустили достроково. Тиждень був з мамою, яка не мала хати, жила у рідні, а потім забрали до війська. Звісно, недавній в'язень міг служити тільки в будівельних військах, знову з кайлом і лопатою. Але Святослав вже мав життєвий досвід і став солістом військового квартету. Після війська узяли його до Волинського народного хору, проте ненадовго, бо з Москви прийшов наказ скасувати в областях народні хорові колективи. Святослав співав в луцькому кінотеатрі і водночас вчився в музичному училищі на хормайстра.

Вже багато років Святослав Поліщук живе на Камчатці. Словами: „Хочеться додому, в Україну!" - він закінчив нашу розмову. Для нас він написав музику до Гимну українській мові на слова поета Демківа, для нас співає і грає. У передньому слові до книжки „Я юності не знав" Заслужений артист Росії Валерій Кравченко написав: „Рідна Україна з берегів Тихого океану видається такою ж крихітною, як її зображення плямкою на мапі. Але ось ми зустрілися - і знову далека рідна земля ніби опинилася поруч".

21 січня Святослав Поліщук відзначатиме свій день народження, і з цієї нагоди ми усі бажаємо йому нових пісень і нових книжок.

Едіта Познякова,
редактор газети „Батьківщина"

ПРО ЦЕ „СВОБОДА" ПИСАЛА

Авіятори в Україні не відставали від американців

Сто років тому, 17 грудня 1903 року, два американці - Вільбур і Орвил Райти - злетіли над землею на апараті, важчому від повітря. Так почалося літакобудування, яке проґресує і сьогодні. Україна в часи перших летів була частиною технічно відсталої Російської імперії, але талановиті конструктори на її теренах почали готувати проєкти літаків задовго до братів Райт і немає їхньої вини в тому, що ці проєкти не були виконані.

У 1887 році київський губернський інженер Федір Гешвенд опублікував дві брошури про конструкцію літака і виготовив його проєкт. Це був реактивний літак з паросиловою тягою на чотири особи. Проєкт двигуна Ф. Гешвенда через 30 років запатентував у Франції як свій винахід інженер Мело.

Вважається, що перший лет літака вітчизняної конструкції відбувся в Російській імперії 24 травня 1910 року, коли в Петербурзі літак уродженця Іркутська Якова Гакеля – „Гакель ІІІ" піднявся над землею і пролетів близько 200 метрів. Але насправді перший в Російській імперії лет був виконаний на день раніше, 23 травня 1910 року, в Києві. Там піднявся над полем і пролетів кілька десятків метрів літак професора Київського політехнічого інституту Олександра Кудашева, але лет був здійснений без попередження і тому не вважався першим. Сам професор в 1910 році здійснив політ у Франції з одеським летуном Михайлом Єфимовим і захопився авіяцією. Професор належав до Київського товариства повітроплавання, яке діяло з 1909 року і мало визначні досягнення в будівництві безмоторних планерів. Крім професора О. Кудашева, в цьому товаристві брали участь і будували літаки численні молоді ентузіясти, в числі яких особливо помітним були син київського професора психіятрії Ігор Сікорський, син заможного купця Федір Билинкін, бідний студент-умілець Василь Іордан, студенти Григорій Адлер, Кость Ергант, Анатолій Серебреников, Михайло Климиксеєв, механік Володимир Панасюк та інші.

Перший літак „Билиникін-Райт" був побудований восени 1909 року, але згорів наступної зими до першого лету. Перший гелікоптер І. Сікорського в травні-липні 1909 року не зміг відрватися від землі - падав на бік. Молодь будувала усе нові апарати, але літати на них не могла. Тільки 3 червня 1910 року Ігор Сікорський зробив перший лет на апараті БІС-2 (конструктори Билинкін, Іордан, Сікорський). 11 червня 1910 року офіційна комісія зареєструвала лет цієї машини на відстань 200 метрів на висоті півтора метра. Це був третій лет вітчизняного літака в Російській імперії. На цьому літаку було виконано до 50 летів, в тому числі на відстань 600 метрів, але виключно по прямій лінії. Четвертим літаком став апарат Билинкина, який успішно літав влітку 1910 року.

Від цього часу творчі шляхи Билинкіна і Сікорського розійшлися. Перший з конструкторів втратив зацікавлення авіяцією і переключився на авта, а Сікорський невдовзі став провідним авіоконстуктором Російської імперії. Він побудував серію одномоторних літаків оригінальних конструкцій, а в березні 1913 року особисто виконав лет на першому в світі важкому літаку „Руський витязь" з двома моторами по 100 кінських сил кожен. На цьому літаку Сікорський не тільки літав 2 серпня 1913 року майже дві години (без шести хвилин) над Петербурґгом, а й підняв у небо сім пасажирів, що було світовим рекордом. 11 вересня 1913 року на літак Сікорського впав мотор з літака „Мелер ІІІ", що пролітав над ним, і пошкодив крило, після чого конструктор вже не ремонтував цю машину. Наступним його літаком став дивовижний на той час чотиримоторний „Ілля Муромець", закінчений в жовтні 1913 року. Було випущено близько 80 таких літаків. Один з них мав назву „Київський", тому що на ньому було здійснено рекордний переліт Петербург – Київ – Петербург за 30 з половиною годин. Було побудовано три літаки „Корабель Київський". Після захоплення влади більшовиками киянин Ігор Сікорський продовжив свою діяльність в Америці.

Поруч з І. Сікорським будували вдалі конструкції інші обдаровані люди. Киянин Олександер Карпеко, починаючи від 1910 року, створив 4 конструкції, на яких серед інших піднімався у небо відомий київський летун Петро Нестеров. Брати-черкасці Євген, Іван і Андрій Касяненки загалом створили шість літаків, які мали ряд оригінальних вирішень. Перший лет вони здійснили влітку 1910 року в Черкасах. Останній їхній літак був побудований в 1921 році. Талановиті конструктори загинули від руки комуністичних катів.

В 1909 році побудував літак діяльний учасник Київського товариства повітроплавання цукрозаводчик Федір Терещенко. В селі Червонному, у 140 верстах від Києва, він заснував авіомайстерню, яка приймала замовлення на випуск літаків. Йому належала також ідея створення потягу-майстерні для ремонту літаків в роки Першої світової війни. Київський авіатор Олександер Свєшников навчився літати у Франції, а після повернення до Києва в 1912 році відкрив майстерню з будування літаків, у якій випустив три власних конструкції. Серед інших київських літаків перших років авіяції історія зберегла пам'ять про бімоноплан В. Іордана 1912 року, моноплан студента політехнічного інституту Дмитра Григоровича та Ільницького 1911 року, літак А. Фальц-Фейна 1913 року.

Будували літаки також в Одесі і в Криму. Серед одеських конструкторів слід назвати грека Василя Хіоні, який в 1912 році побудував свій перший моноплан. Літак гімназиста, а пізніше військового летуна Георгія Рудлицького успішно літав в 1911 році. Власник меблевої фабрики у Севастополі К. Акстман в 1911 році запатентував літак-парашут, котрий у небезпеці міг скидати мотор і перетворюватися на планер. Історики пам'ятають поштового службовця, українця Григорія Тереверка з-під Умані, який побудував літак в 1911 році в Тбілісі. Конструктор попросив грошей на придбання двигуна у дружини російського намісника Кавказу, яка зажадала показового лету перед нею на планері. 27 січня 1912 року при несприятливій погоді Григорій Тереверко піднявся в повітря і загинув.

У Харкові від 1909 року побудував чотири власні літаки талановитий умілець Степан Гризодубов, кращим з яких був літак „Гризодубов-4" у 1912 році. Пізніше його дочка Валентина стала відомою летункою. У Севастополі закінчив гімназію Борис Луцькой – один з кращих конструкторів в Німеччині до Першої світової війни. З України походило чимало відомих летунів того часу і серед них Лев Мацієвич – перша жертва авіяції в Росії, Петро Нестеров – майстер пілотування, який загинув при першому в світі тарані ворожого літака.

У радянські часи тривалий час провідне місце посідав незаслужено забутий пізніше український конструктор Костянтин Калінін, під проводом якого було створено у Києві і Харкові 16 літаків. Пасажирські, санітарні і військові літаки Калініна здобули визнання Европи. На його літаку „Червона Україна" (хоч і червона, але усе ж - Україна) в 1928 році було здійснено рекордний переліт Харків - Іркутськ - Харків. 260 літаків К-5 К. Калініна становили основу повітряної фльоти СССР в 1930-их роках. Але навіть кілька упішних конструкцій не захистили конструктора від переслідувань, внаслідок якого він втратив можливість творчої праці. Життя К. Калініна обірвалося в 1940 році, на 51 році.

Увесь світ відзначає 100-річчя першого лету братів Райтів. Але Україна має пам'ятати і своїх синів, які теж зробили дуже багато для розвитку світової авіяції.

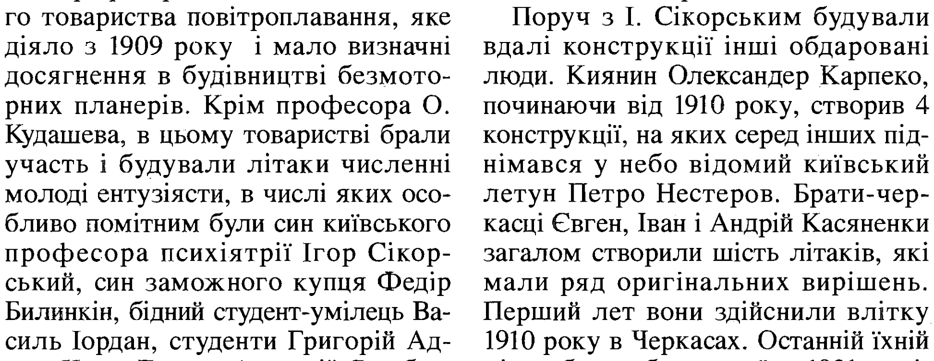
Левко Хмельковський

Розбився коло Харкова найбільший совітський літак

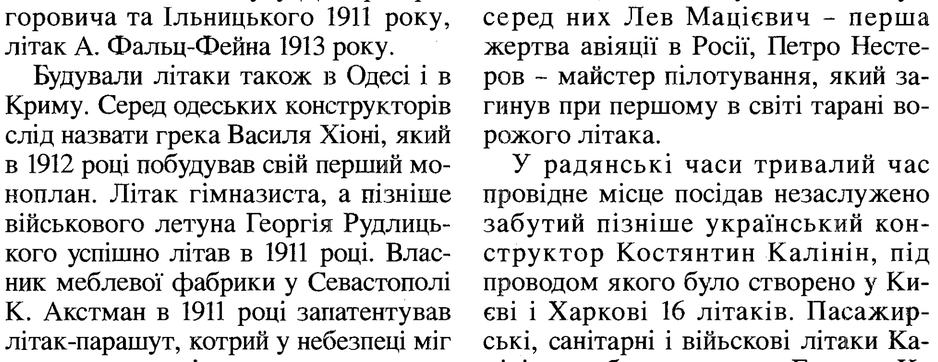
МОСКВА (Росія). – Недалеко Харкова, столиці Радянської України, розбився величезний літак, хвала совітської техніки. Літак К-7 побудовано в харківських заводах з матеріялів, добутих на Україні. Будували його совітські техніки. Уряд добачує в розбиттю саботаж. З приводу цього вже переведено арешти. Під час катастрофи згинув славний совітський летун Снєгірьов і 13 інших осіб, як Геронко, Липа, Власов, Баришников, Карпенко, Шкловський, Зарецький, Панчинський, Пилаш, Лимаш, Зайцев, Петиненко й Сахно. Це інжиніри, механіки і техніки. Літак К-7 важив 20 тон і мав приміщення на 120 пасажирів, а в каютах були по 4 ліжка, побудовані на лад спальних залізничних ваґонів. Катастрофа наступила під час лету недалеко харківського летунського поля. Плян літака виробив А. Калінін, свояк президента Совітів Михайла Калініна. Матеріяли на будову споваджувано головно з Дніпропетровська, металюрґічного центру України.

(„Свобода, 24 листопада 1933 р.)

Семимоторний велетень випробувався як пасажирський літак, але в умовах агресивної військової доктрини СССР мав бути важким бомбовиком. Катастрофа сталася на стадії, коли літак мав пройти випробування на швидкість. Для цього вимагалося пролетіти „вимірювальний кілометр" на висоті 100 метрів з найвищою швидкістю. Для літаків такого розміру це було вкрай небезпечно. Одна з балок конструкції не витримала навантаження і зламалася. З учасників лету п'ятеро залишилися живими. Не підтверджене припущення, що авіоконструктор Костянтин Калінін був родичем голови Верховної Ради СССР Михайла Калініна. Він народився у Валуйках, в Україні, а М. Калінін – в селі Верхня Тройця, на північ від Москви. К. Калінін з 1916 року був військовим летуном, а з 1925 року будував літаки в Україні. Після катастрофи К-7 конструювання літаків в Україні припинилося аж до 1946 року, коли з сільськогосподарського літака Ан-2 розпочав творчу діяльність в Україні Олег Антонов. Одночасно з літаком К-7 Андрій Туполєв будував у Москві літак „Максим Горький" на 72 пасажири. Цей літак розбився 18 травня 1935 року, загинуло 46 осіб. Але заборони на продовження праці не було, і новий літак під маркою ПС-124 літав на лінії Москва – Мінеральні Води. Він розбився 14 грудня 1942 року. Отже, у 1930 роки у конкуренції з українцями з волі Кремля взяли верх московські конструктори – А. Туполєв, О. Яковлєв, М. Полікарпов.

1913 р. Київ. Найбільший в світі літак І. Сікорського

1933 р. Харків. Найбільший у світі літак К. Калініна

НОВИНИ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Борис Грінченко був патріотом

До 140-річчя від дня народження

Василь Барабаш, „Портрет Б. Грінченка"

Мене здивувало зауваження однієї особи, коли я повісив портрет Бориса Грінченка на стіні в „Українській світлиці" Освітньо-культурного центру при УККА. Показуючи на портрет, він сказав: „Та то москаль".

Довелося пояснювати, що Борис Грінченко (1863–1910) – талановитий педагог, мовознавець, письменник, етнограф, історик, громадський діяч, був носієм української ідеї – символу національної свідомости. Він навчався в ті часи, коли за сказане українською мовою слово виганяли з гімназії. Учителював 7 років в селі Олексіївці на Луганщині, де я побував влітку 1993 році, був у діючій школі-музеї ім. Б. Грінченка. Пройшов його стежками і написав 10 етюдів-краєвидів „донецької Швайцарії", які він оспівав у своїх творах. І мене загнав дощ у ту печеру, де колись Борис Грінченко з дівчиною схоронявся від дощу і де перший поцілунок обпік вуста закоханих. В цьому селі був найбільш плідний період, коли Грінченко написав і надрукував 196 творів різноманітних жанрів. Тоді українське слово було категорично заборонене царською Росією. Але українці західньої України допомагали українцям зі Сходу.

Великий просвітитель і поет Іван Франко допомагав Борисові Грінченкові, щоб його твори друкувалися в галицьких виданнях. Борис Грінченко здійснив прозовий переклад „Слова про полк Ігорів".

Велика заслуга Б. Грінченка, що він зібрав матеріяли, а потім, вже в Києві, упорядкував „Словник української мови", яким користуються і тепер як енциклопедією життя українського народу, як джерелом цілющої рідної мови. Навіть в 1993 році було важко надрукувати плякат-портрет Б. Грінченка, який своїми кольорами нагадував український прапор.

Моя картина „Урок учителя Бориса Грінченка" знаходиться в Українському музично-драматичному театрі. Розпис цієї теми є на стіні „Грінченківської світлиці" в Луганському коледжі українознавства.

Портрет письменника придбали відділи Луганського і Львівського РУХу для „Грінченківської книгарні" в Луганську. Тоді РУХ на чолі з Вячеславом Чорноволом був єдиною силою, яка мала велику підтримку народу.

Василь Барабаш,
Ню-Йорк

У 90 років – розквіт таланту і творчих сил

Програма концерту до 90-ліття Євгена Садовського

ПАРМА, Огайо. – 8 листопада Катедра св. Йосафата, відзначаючи храмове свято, вшанувала Євгена Ореста Садовського в зв'язку з його 90-літтям. Програма святкувань відбувалася в астродомі катедри і її ведучим був Ярослав Завадівський. Концертову частину програми відкрив учнівський хор Школи св. Йосафата (диригент Ольга Блащак). Опісля виступив катедральний хор (диригент Анна Келер). Жіноче тріо в складі Анни Келер, Дарії Раковської і Христини Глабше заспівали три пісні: „Де б ти не був", „Я увійшла в твоє життя" і „Україно, зоре ти моя". Всі пісні хору і тріо виконувалися на музику Є. Садовського. Отець мітрат Михайло Ревтюк вручив ювілятові грамоту від Владики Роберта.

Євген Орест Садовський народився 5 травня 1913 року в селі Ріпнів біля Львова, у священичій родині. Народну школу закінчив у селі Стінка біля Золочева, де батько його був парохом. Пізніше навчався у Золочівській гімназії, виступав у мандрівних театрах Панаса Карабіневича, Богдана Сарамаги, Йосипа Стадника (старшого) та в театрі ім. Тобілевича. Опісля працював у Державному театрі ім. І. Франка в Станиславові, співпрацював з відомими артистами Іваном Рубчаком, Миколою Бенцалем, Євгеном Левицьким, Володимиром Шашаровським та іншими. У 1944 році залишив рідну землю і після довгих мандрів зупинився в Австрії, де організував чоловічий хор при Братстві св. Андрія, з яким концертував у Зальцбурзі та інших містах. У 1946 році Є. Садовський став співзасновником чоловічого хору „Ватра". Хор „Ватра" виступав у Швайцарії, Австрії та Німеччині, де мав великий успіх серед своїх і чужинців. У 1951 році відновлений хор „Ватра" в Канаді з успіхом концертував в США й Канаді.

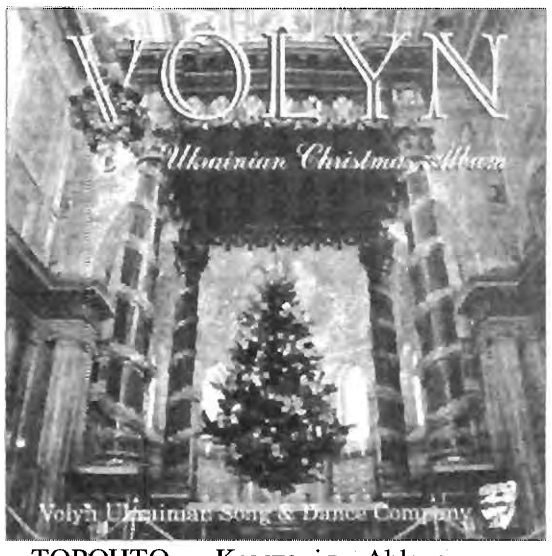
У 1949 році родина Садовських переїхала до Америки, проживала у Філядельфії, де Є. Садовський вів хор і дякував у церкві, але згодом перебралася до Клівленду, де Є. Садовський працював дякомдиригентом при Українській католицькій церкві св. ап. Петра і Павла в Клівленді. Згодом таку ж працю виконував у церкві св. Марії в Катедрі св. Йосафата у Пармі. Не обмежуючись дириґенством церковного хору, Є. Садовський заснував квартет „Розвага", а в 1955 році – громадський хор „Дніпро", яким дириґував до 1987 року. За цей час хор „Дніпро" об'їздив з концертами багато міст США і Канади, поширюючи українську пісню. З хором „Дніпро" маестро поставив дві вистави – „Наталку Полтавку" та оперу „Запьоти Соцького або сватання". Є. Садовський організував при школі св. Йосафата у Пармі дитячий хор, з яким ставив для дітей музичні вистави і власну музичну п'єсу „Ведмежа порада".

Є. О. Садовський створив біля 100 власних музичних композицій, більшість з яких присвячені Україні, випустив дві платівки із піснями хору „Дніпро". За композицію „Марш Дивізії" та інші пісні, присвячені дивізійникам, Головна управа Братства дивізійників нагородила його в 1973 році медалею св. Архистратига Михаїла. У 1997 році на Вaеукраїнському конкурсі у Києві отримав звання лавреата за пісню „Вставай, Україно". За довголітню працю в царині музичної творчости, як композитор, диригент, соліст і працівник церкви, Євген Орест Садовський, з подання Святішого Отця Івана Павла II, 24 вересня 2000 року був іменований лицарем Ордену Святого Григорія.

В Україні та в діяспорі широко вшановують музичну творчість Є. О. Садовського. Його творчості присвячені були концерти у 1992 році в Золочеві на Львівщині, а в 200-му році – в Тернополі. Але найбільш величавий концерт, присвячений 90-літтю мистця Є. Садовського, відбувся 25 жовтня у Львові в Будинку органної та камерної музики. У концерті брали участь Львівський чоловічий хор „Гомін", Галицький камерний хор Львова, Дитячий камерний хор „Зоринка" з Тернополя, Народна капеля бандуристок „Червона калина" із Золочева, інші мистецькі групи. Ювілята нагородили почесними грамотами Львівська обласна державна адміністрація і обласна рада, міська рада міста Золочева. Письмові вітання він отримав від міської ради Івано-Франківська, містечка Куликова Львівської області, від Львівської заслуженої хорової капелі „Боян" та Львівського чоловічого хору „Гомін".

Петро Твардовський

Подарунок від Волинського ансамблю пісні та танцю

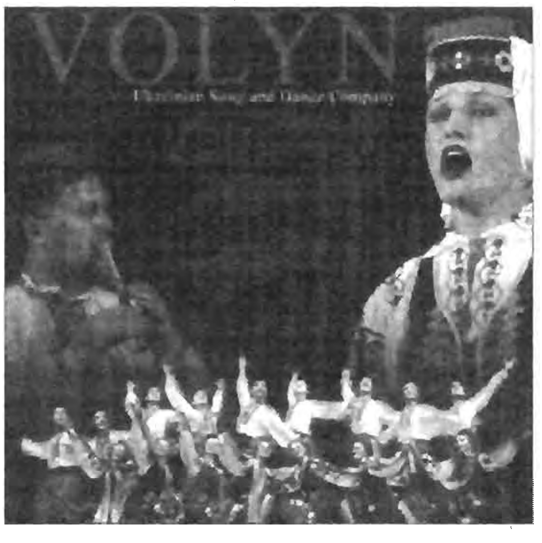
ТОРОНТО. – Компанія „Ablaze Productions Corporation" з гордістю повідомляє про випуск двох нових компакт-дисків Волинського ансамблю пісні та танцю з Луцька – перший запис за останні десять років. Всі, хто пам'ятає динамічний та надхненний вокал протягом всіх вистав під час північно-американської тури 1999 року, зможуть знову оцінити чудовий спів цього ансамблю. Талановитий художній керівник ансамблю Олександер Стадник надав нового звучання, нової духовности традиційному українському фолкльорному співу.

Слухаючи перший диск „Волинь", ви відчуваєте глибоке хвилювання, тому що це 20 майстерно виконаних українських пісень в новій інтерпретації. Другий диск „Волинський альбом різдвяних пісень" принесе українські щедрівки та різдвяні пісні – досі невідомі широкому колу слухачів, за винятком деяких щедрівок, які вважаються клясичними. Цей диск – перший випуск українських різдвяних пісень, які виконуються хором в супроводі оркестру.

Плянується, що ансамбль прибуде до Північної Америки наприкінці серпня 2004 року на святкування 13-ої річниці Незалежности України. Для підтримки тури організованої „Еблейз продакшен коропорейшн", буде знятий спеціяльний телефільм, який транслюватиметься на різних телеканалах, включно з телемережею ПБС (PBS Television Network).

Один чи обидва диски можна придбати на вебсайті www.ukrainianmusic.net. В Канаді один диск коштує 19.95 кан. дол., в США – 14.95 ам. дол.

Діана Мережко

Видало львівське „Свічадо"

„Дідахе»

У партіяршій бібліотеці Єрусалиму зберігається рукопис дуже цікавої книжки „Дідахе", повна назва якої перекладається з грецької мови як „Господнє навчання дванадцятьох апостолів для поган". Цей старохристиянський практичний релігійний підручник виявив нікомедійський митрополит Філотей Брієній в 1873 році і через 10 років видав книжкою. Це – найстаріший церковний письменницький твір. Вчені вважають, що книга „Дідахе" написана у 80-100 році після Різдва Христового в Палестині або Сирії. Чотири частини книги поділені на 16 розділів, в яких порушено усі сущні правди віри. До книги включено „Заповіт Господа нашого Ісуса Христа", даний Його учням Петрові, Іванові та Матвієві.

Книгу „Дідахе" видавництво „Свічадо" випустило в серії „Джерела християнського Сходу", до якої увійшли також „Поучення" Теодора Студита, „Мистецтво молитви" (упорядник – ієромонах Харитон), „Невидима боротьба" Никодима Святогорця, „Життя Мойсея" Григорія Ниського, „Києво-Печерський Патерик", „Про священство" Йоана Золотоустого, „Поучення і послання" Авви Доротея, „Щирі розповіді прочанина своєму духовному отцеві", „Християнське життя за Добротолюбієм". Готується до друку „Про покаяння" Теофана Затворника. Про деякі з цих видань, надісланих зі Львова до „Свободи", ми розповімо пізніше.

Подарунок до свята

Видавництво „Свічадо" видає християнські книжки, але іноді випускає і речі повсякденного користування. Щойно випущено масовим накладом „Діловий щоденник на 2004 рік". Кишеньковий формат і тверда обкладинка роблять його зручним у користуванні. На кожній сторінці подається свято або подія церковного життя, що припадає на цей день, а також текст Святого письма і цитата з творів відомих богословів (календарну частину уклав о. Богдан Сухий). Подано назви і адреси церковних організацій України, греко-католицьких монаших чинів і згромаджень, телефонні коди держав, великих міст світу, України і країн СНД, відстані між обласними містами України.

З питань придбання книжки і щоденника можна звертатися до книгарні „Свічадо" у Львові на адресу: вул. Лисенка, 2 або через книгарню „Книга поштою" – а/с 808, Львів, 79008 Ukraine. Тел.: (380) (322) 97-81-08. Інтернет-магазин: www.svichado.com або post.svichado.com

Л. Хм.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ", листопад 2003 р.

100 дол.	Болонка Василь	Бутвин, Па.
55	Кріслатий Зенон	Клівленд, Огайо
	Куляс Юліян	Парк Рідж, Іл.
	Самотовка Михайло	Гантсвіл, Ала.
50	Американсько-Українська Медична Фундація	Ґросе Поінте, Миш.
45	Федик Мирослав	Фейрпорт, Н.Й.
	Петрі Леона	Чикаґо, Іл.
	Семків Ярослав	Бойлінґ Спрінґс, Па.
30	Воловодюк Володимир	Чатем, Н.Дж.
25	Коропецька Оксана	Балтимор, Мд.
	Круцько Лідія	Вініпеґ, Ман, Канада
	Пилишенко Володимир	Рочестер, Н.Й.
	Рихтицька Дарія	Ворен, Миш.
	Шафран Євген	Ріґо Парк, Н.Й.
	Серафин Олександер	Трой, Миш.
	Вінярський Володимир	Ветерсфілд, Кон.
20	Бойко Мирон	Стетен Айленд, Н.Й.
	Ґой Олена	Ню-Йорк, Н.Й.
	Яросевичі Лідія і Євген	Вашінґтон, Д.С.
	Кобаса Олександер	Віліямставн, Н.Дж.
	Маланчук Степан	Санта Барбара, Каліф.
	Сахрин Марія	Вестон, Онт. Канада
	Шепелява Аня	Коламбія, Мд.
	Зубрицька Марія	Кергонксон, Н.Й.
15	Барон Дарія	Кергонксон, Н.Й.
	Бойчук Марія	Дрешер, Па.
	Билень Ярослав	Чикаґо, Іл.
	Ґудзяк Олександер	Сиракюз, Н.Й.
	Гальчук Ярослав	Ст. Кетерінс, Онт. Канада
	Глоба Борис	Вінчестер, Ва.
	Яросевич Мирон	Давнерс Ґров, Іл.
	Костів-Кладко Люба	Санівейл, Каліф.
	Лебедович Олександер	Ітон Репідс, Миш.
	Мандич Петро	Ролінсфорд, Н. Г.
	Мулик Михайло	Бруклин, Н.Й.
	Новак Петро	Чикаґо, Іл.
	Палій Марія	Джексон Гайтс, Н.Й.
	Сапоровченко Микола	Карбондейл, Іл.
	Стахів Михайло	Рокпорт, Тек.
	Сидорак Ярослав	Гілсборо, Каліф,
10	Бігун Роман	Ролінґ Гілс, Каліф.
10 дол.	Боднарук Марко	Бреквсвіл, Огайо
	Хомик Антін	Порт Шарлот, Фла.
	Долінай Олександер	Гатборо, Па.
	Дубінін Світлана	Гаскел, Н.Дж.
	Дудар Микола	Ворен, Миш.
	Ґалан Орест	Пінелас Парк, Фла.
	Гафткович Ірина	Рочестер, Н.Й.
	Іванчук Адріян	Флашінґ, Н.Й.
	Келебай Ярема	Монреаль, Кве., Канада
	Король Дмитро	Ошава, Онт., Канада
	Коритовський Володимир	Стерлінґ Гайтс, Миш.
	Косяк Михайло	Сиракюз, Н.Й.
	Крайник Наталка	Випані, Н.Дж.
	Крживий Михайло	Сиракюз, Н.Й.
	Левицька Віра	Філядельфія, Па.
	Падик Ольга	Етобіко, Онт., Канада
	Ремський Михайло	Балтимор, Мд.
	Смит Христина	Гарісбурґ, Па.
	Стахів Михайло	Рокпорт, Тек.
	Стрийська гімназія	Стрий, Україна
	Сива Степанія	Клівленд, Огайо
	Тарнавська Анна	Ґлен Гарднер, Н.Дж.
	Ватраль Микола	Вестон, Онт. Канада
	Війтович Юрій	Чикаґо, Іл.
	Зайців Ляриса	Ворен, Миш.
5 дол.	Брунда Михайло	Ґарфілд, Н.Дж.
	Дудар Микола	Ворен, Миш.
	Бабська Таня	Вудгейвен, Н.Й.
	Бахнівський Олександер	Елкгарт, Інд.
	Бакум Оксана	Гайленд, Н.Й.
	Березюк Софія	Ворен, Миш.
	Білан Василь	Рочестер, Н.Й.
	Бобак Ярослав	Бруклин, Н.Й.
	Бистрицька Олександра	Сомерсет, Н.Дж.
	Чайківська Лусі	Бостон, Мас.
	Дребич Христофор	Едісон, Н.Дж.
	Дуда Роза	Ґлестонбері, Кон.
	Франчук Степан	Рочестер, Н.Й.
	Ґерун Семен	Тамарак, Фла.
	Гнатів Володимир	Ютика, Н.Й.
	Головатий Степан	Акорд, Н.Й.
	Горбатий Іван	Сиракюз, Н.Й.
5дол.	Городецька Ольга	Кендал Парк, Н.Дж.
	Городиська Степанія	Парма, Огайо
	Грегорчак Т.	Гонолюлю, Гаваї
	Грицик Степан	Сиракюз, Н.Й.
	Івахів Дарка	Чикаґо, Іл.
	Кобзан М.	Ст. Кетеринс, Онт., Канада
	Ковалюк Богдан	Перт Амбой, Н. Дж.
	Лень Мирослав	Н. Роялтон, Огайо
	Лоско Іван	Чикаґо, Іл.
	Лоза Уляна	Бафало, Н.Й.
	Лисак Теодозій	Парма, Огайо
	Максимів С.	Віл Ла Сал, Квеб , Канада
	Максимович Романа	Клівленд, Огайо
	Марчук Іван	Лейк Женева, Віск.
	Маслій Микола	Філядельфія, Па.
	Мельник Дмитро	Розлиндейл, Мас.
	Нечепоренко Микола	Джеферсон, Огайо
	Ніньовський Михайло	Ворен, Миш.
	Петрик Анна	Шервуд Парк, Альб., Канада
	Петриків Микола	Вернон, Б.С., Канада
	Репіховський Зеновій	Омага, Небраска
	Седлярчук Анна	Бафало, Н.Й
	Совірка Іван	Ворен, Миш.
	Стебельська Аркадія	Рідінґ, Па.
	Щупак Анна	Олд Філд, Н.Й.
	Школяр Анна	Манагавкін, Н.Дж.
	Татарська Олена	Ворен, Миш.
	Зачко Софія	Норт Гейвен, Кон.
	Залопана Роза	Сан Сіті, Каліф.
	Зелена Ірина	Віндзор, Онт., Канада
	Злупко Олекса	Брукгейвен, Па.
	Разом	**1,555 дол.**

Щиро дякуємо всім за фінансову підтримку „Свободи" – найстаршої української газети в світі.

Будні і свята українців у Боснії

Шановні члени редакції „Свободи"!

Хочу особисто та від імені всього українського поселення Боснії і Герцеговини привітати вас з 110-річницею вашої і нашої „Свободи". Все добре інші сказали, а ми вам дякуємо за те, що до нас постійно присилаєте кожне число, а ми його читаємо і передаємо з рук до рук і так ознайомлюємося з Україною і українським світом. Нехай вас Господь Всевишний благословить і нагородить за вашу працю.

Посилаємо до вас два числа нашого бідного, але єдиного „Вісника", який виходить з тяжкими трудами, лише 200 примірників, і їх ми роздаємо задармо, бо люди в нас бідують. Маємо пару добродіїв в Німеччині та Америці, вони з часу від часу допомагають, і так втримуємо „Вісник" і „Літню школу", яку переходить понад сотня дітей в трьох групах, по 15 днів. Діти мають нічліг і харчування, а навчання триває цілодобово, по двоє вчителів беремо з України– бідніших, яким оплачуємо подорож, візи та їхню працю.

Ми запрошуємо через вашу газету нових фундаторів, які можуть фінансово сприяти цій корисній справі. З боку України не можемо дістати ні грошей, ні підручників, західня діяспора всю допомогу спрямовує на Україну, а інші малі бідні громади, як наша боснійська, мусять пропадати. Але ми боремося за життя, це в нашій українській натурі, і віримо, що Господь найкраще покерує і дасть усім українцям однодумність на славу і добро Україні. Тому ми хочемо через „Свободу" розповісти про життя нашої громади, , яка постала на Балканах 114 літ тому.

З пошаною і подякою –
о. Петро Овад, протоєрей ставрофорний , голова Української асоціяції „Світ культури" у Боснії і Герцеговині, м. Прнявор

Іконостас у новій церкві Преображення Господнього в Прняворі. Зруйнований землетрусом в 1969 році, цей храм було відбудовано в 1971 році і знову зруйновано під час останньої війни на Балканах. Відбудову церкви закінчено в 2002 році, іконостас виготовлено в Україні.

Святіший отець вдруге між нами

Ще свіжі спогади, коли пару літ тому Папа Іван Павло II сміло, і без страху і сумніву відвідав серце Боснії – Сараєво. В ту пору в Боснії ще тривала громадянська війна. Він твердо закликав до примирення між народами, що взаємно нищились в безглуздій війні, без огляду на національність чи віровизнання, хоч всі ми є дітьми єдиного Бога. Цього разу мета його подорожі була Баня Лука, головне місто Сербського ентітету Сербської Республіки, осередок православ'я по цей бік ріки Дріни. Головною причиною цієї візити Папи, хоч не одинокою, було проголошення блаженним д-ра Івана Мерца, мирянина католицького світу. Ця подія відбулась 22 червня 2003 року.

Ціле місто Баня Лука вітала дорогого гостя. На Службі Божій на площі коло монастиря францісканців на Петрічевцю, на якій проголошено блаженним Івана Мерца, було до 70,000 народу, понад 600 священиків та понад 500 манахинь. Були присутні і наші греко-католицькі священики, очолені Владикою Крежевської епархії Славомиром. На відправі Євангеліє прочитано і українською мовою з Євангелії парафії в Прняворі, яку подарувала родина Павла Ступ'яка на спомин про сина, який загинув в цій останній війні.

Ми, українці Боснії і Герцоговини радіємо і сподіваємось, що ці всі промови не залишаться порожніми словами, і що доля всіх народів цих просторів просвітліє. Та споглянувши на актуальний стан, виглядає, що ще багато часу потрібно до таких радикальних змін...

Вісник українського поселення Боснії і Герцеговини ч. 16. 2003 р.

Мені подобається тут учитися

У Літні школі я познайомилась з новими дітьми, які стали мені добрими приятелями. Тут мене прийняли з великою любов'ю. Мої друзі хотіли не лише здобути нові знання, але й познайомитися з іншими дітьми. В літній школі є виклади з історії і географії України, української мови, релігії та пісень (церковних, народних...). Діти, котрі перебували в Духовнім центрі, мали спільний обід.

Мені найбільше подобається урок історії та географії, котрі нам викладав о. Мирослав з Бані Луки. Отець нам говорив про князів, про межі України. Вчителька Оксана Овад нас вчила різних пісень, слів та іншого, що нас цікавило, а сестра Марія нам розповідала про Ісуса Христа і Його чуда.

Славіца П'єкна

Мати мого друга
(образок з життя)

„О, Боже, яка для мене несподіванка: гості! Так, я тебе мало знаю, хоч чула, що десь блукаєш світом. Натомість твоя чесна родина мені знана. Кажеш: був на цвинтарі. Відвідав мою дитину, дорогого сина, засвітив на могилі свічечку, помолився за його душечку...

Сідайте, будь ласка. В мене трохи непорядки, самі знаєте, як то в нас на селі. Насамперед, за старим звичаєм, вип'ємо по чарочці – за душу мого сина, за всіх тих, що загинули в усіх війнах. Він не мусів загинути. Я не визнаюся на тих проклятих кулях, від яких гинуть нещасні люди, але знаю, що, звичайно, вони потрапляють у людину спереду. У мого сина потрапила ззаду, до того ж не здалека, а зблизька...

Минуло століття часу, як до цього краю почали прибувати інші, крім нас, старожилів, люди. В різних часах між ними було всіляко. МІй син жив у злагоді зі всіма. Дуже шанував і любив українців. Навчився їхньої мови. Понад усе захоплювався вашою піснею. Мав чудовий голос. Бувало – заспіває української, ніхто не скаже, що її співає серб. Тому ті, що були порядними людьми, його шанували. Був він гостем у багатьох родинах. Навіть старостою на українських весіллях. Такі весілля довго пам'ятали в нашім краю. Він нічого злого не вчинив. І чому його гаряча куля потрапила в плечі, ззаду?

На початку війни, яку за допущенням Господа Бога, почали здичавілі провідники народів нашої колишньої країни, деякі самозванці почали геноцид над іншими народами. Мій син мав нагоду дізнатися, що ваше село, тих нещасних кілька стариків і дітей, готуються знищити, спалити їхні доми, мимо того, що ви брали участь у проклятій війні на їхній стороні. Він про це повідомив належних людей: справа дістала розголосу, ваше село врятовано.

Мій син насамперед, напочатку, служив при поліції. Не брав участи у боях. На фронт його вислали пізніше. Чому? Там він і поляг. За кого? Може тому, що любив усіх людей, не був заражений ненавистю, співав різних пісень... Не забувайте про нього. Засвітіть свічечку на його гробі, засвітіть будь-де, не важне, в якій стороні світу, чи Божім храмі. Відомо, що українці – народ, який багато молиться, більше за нас. Хай буде проклятий Богом і народом той, що стріляв моєму синові ззаду, чому перед тим не заглянув у його шляхетні очі, що любувались цим Божим світом, якого Господь сотворив для любови... І не забудьте: він від серця і душі співав ваших пісень!".

Павло Головчук

Минулого літа в Українському центрі у Прняворі вже четвертий раз діяла Літня українська школа. На фотографії: діти під час занять з української мови

Українська літня школа у Прняворі

Ми мали щастя випадково стрінутись з о. Петром Овадом у Сремскій Митровиці. У приємній розмові ми торкнулися і Літніх шкіл у Прняворі, знаючи, що вони відбуваються вже кожного року. Наші діти уже нам докучували питанням, чи буде для них Літня школа, чи поїдуть, може в Україну, бо вже звиклі до того. Ми не могли їм нічого певного відповісти, і тому ця зустріч з о. Петром Овадом нам прийшла, як дар з неба. На наше питання, чи приймають і наших дітей до школи в Прняворі, ми дістали позитивну відповідь. Нашому щастю не було кінця, а також і нашим дітям зі Сремської Митровиці.

Наші діти уже тут. Бачимо, що гарно товаришують між собою, дізнаються про краї, з котрих виїхали їхні діди ще перед Другою світовою війною. Сама наука проходить цілком в інакшому дусі. Тут вчать, що треба помолитися, бо релігія є так само важливою для життя народу. Дитина, вихована у релігійному дусі свого народу, стане людиною готовою долати всякі труднощі у житті. Незабаром вони стануть дорослими і батьками, нас старих, будуть шанувати, а своїх дітей будуть виховувати так, як Бог велить. Тільки так наша спільнота продовжить своє існування на цих теренах.

Петро Ляхович

Листи до Святого Миколая

Учні 3-ої кляси школи Українознавства в Чикаго написали листи до Святого Миколая. Хочу поділитися із вами цими листами

Марія Щерб'юк,
учителька

Я хочу вам сказати, що цілий рік чекаю на Вас. Я дуже люблю свята. Ви є такі добрі, що ви всім добрим дітям приносите дарунки. Я був добрий.

Я є Ганя С.

* * *

Дорогий Святий Миколаю!

Я люблю твоє свято. Я був чемний. Хочу від Тебе таких дарунків – pind pond Tabel, Billerds Tabel, snowbon, Rtapaleen and Pikmen?

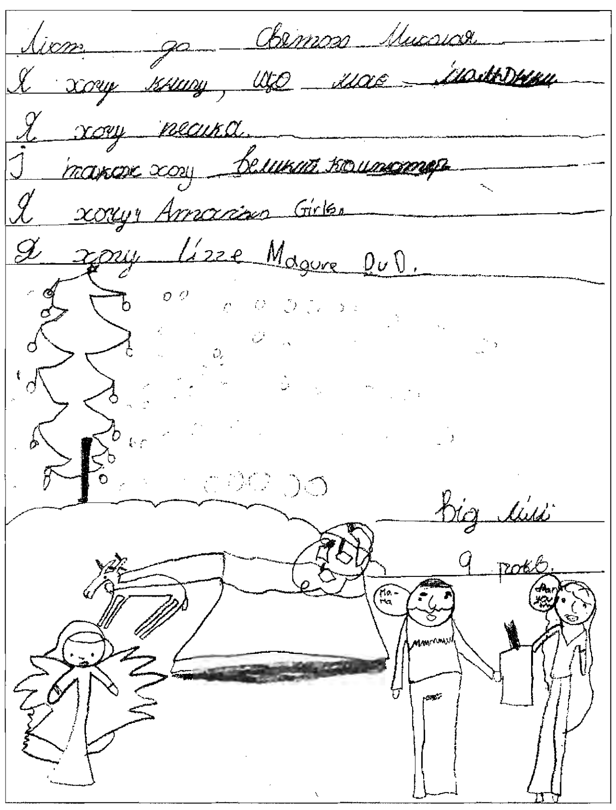
Зарко Дмитерко, 8 років

* * *

Дорогий святий Миколаю!

Я є Стефчик. Вчуся в третьому класі в українській школі. Стараюся бути чемним. Дуже прошу Тебе принести мені багато Yo-Gi-Oh, картки, і інші речі. Як ти це мені принесеш, тоді я буду все Тобі дякую.

Стефчик Іваник

Дорогий Миколаю!

Я б хотіла великий домик для моїх ляльок. І гарну велику кліточку для Люсі – це моя пташка. Мені 8 років

Христина

* * *

Дорогі Святий Миколаю!

Цього року я була чемна і нечемна, але я обіцяю бути чемною. Я буду слухати маму і тата і не буду сваритися із моїми братами і сестрами. Я прошу, щоб Ви мені принесли машинку до шиття, убрання і здоров'я для всіх.

Мар'яна Коломиєць

* * *

Святий Отче, Миколай, прийди до мене і до всіх чемних дітей з подарунками. Принеси мені, будьласка, гру, мультфільм „Лічо і Стич". Дякую Тобі, чекаю.

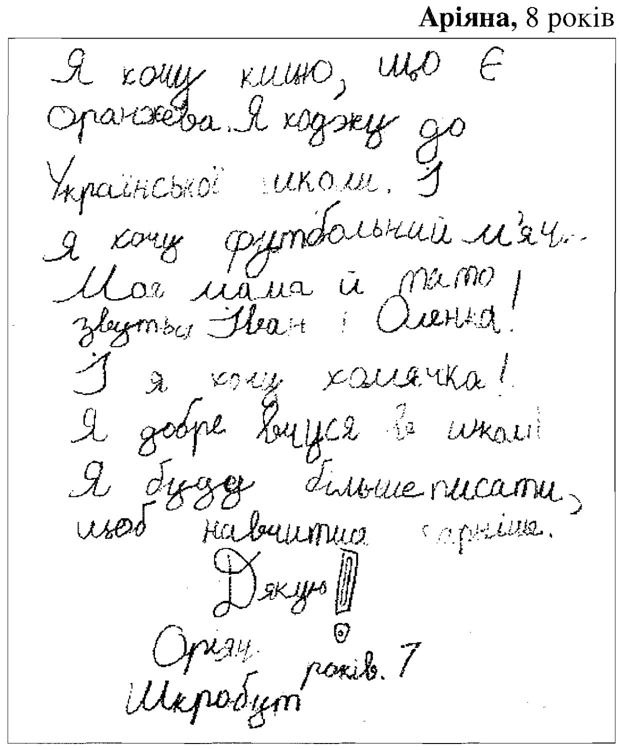
Настя Кондюх

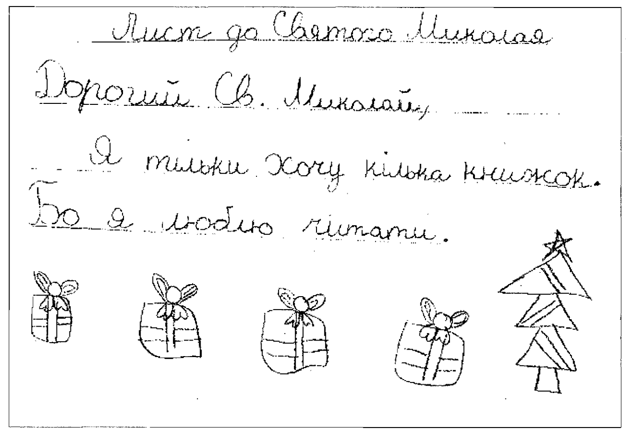
* * *

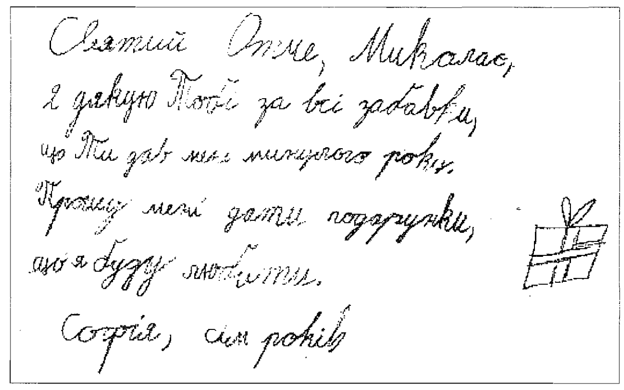
Дорогий Святий Миколаю!

Я цього року старалася бути чемна і слухати маму і тата. Кожного вечора я молюся за здоров'я всіх. Я добре вчилася в українській і американській школах. Прошу принести гарні забавки, щоб я могла бавитись зі сестричкою із братиком. Цьом.

Аріяна, 8 років

Цього року я старався бути чемний, але деколи я не слухав батьків, тому я прошу вибачення за те. Я би дужу хотів мати іграшковий літак на 19 грудня. Наперед дякую. Допобачення.

Андрій Сабецький, 9 років

* * *

Дорогий Святий отче, Миколаю!

Я була дуже чемна. Я добре вчуся в школі. Прошу мені принести ліжко для американської лялі і цукерки. Я також хотіла б сноборд.

Від **Вікторія Сандан**, 8 рочків

* * *

Дорогий святий Миколай!

Я називаюся Наталя і я маю вісім років. На Різдво, прошу принесіть мені ляльку і книжки. Я би була задоволена також з gameboy!!!! Дуже дякую тобі за всі дарунки. Христос Раждається. Вітаю Вам.

Наталя

* * *

Дорогий Св. Миколай!

Я дуже Тебе люблю. Я хочу книжку, яка називається „Як поводитись з подружкою".

Соломія Чуйко,
8 років, 3 кляса

Правопис листів збережено

Чого цей дід хоче?

Відомий громадський діяч Євген Сверстюк надіслав з Києва до „Свободи" усмішку Олеся Шпильки, яка через недогляд не ввійшла до збірки його гуморесок „Чого цей дід хоче?" – це явно списаний з живого епізод, який показує і характер гумориста, і глибину його поглядів на проблему „Шевченко і народ", – пише Євген Сверстюк.

Кажуть, що немає на світі українця, який би не чув про Тараса Шевченка. Може, тепер і нема. Але донедавна один такий був.

О, то був мій доброзичливий "спонзор" Джо Луків, який безкорисливо сприяв мені у переїзді до Канади 30 років тому.

Так склалося в житті цього добродія, що він завдяки мандрам до Канади не лишень оминув військову повинність в австрійському війську, але й нагоду переступити шкільний поріг.

Вся його освіта зводилась до вміння підписатися, і то лишень латинкою. З українських часописів, які почали надходити до мене, найбільше йому сподобалися „Українські вісті", бо в них я завжди знаходив щось цікаве для нього прочитати.

Одного березневого дня я розгорнув щойно одержані „Вісті" з портретом Т. Шевченка. Джо не без цікавости запитав:

– Що цей дід хоче?..

Заскочений несподіваним запитанням, я без надуму випалив:

– Він хоче переїхати до Канади.

– А ти його знаєш?..

– Знаю.

– Добрий чоловік?..

– Добрий!

– Має сім'ю?

– Ні, самотній.

– То як, треба „ашуренса"? – почав мій добрий Джо, – то я... – Він сам виявив готовність допомогти невідомому дідові. Видно, сподобався йому Шевченко якось одразу...

Джо вже спочиває у гостинній землі Онтаріо. Останній наш сучасник, який, крім згаданих відомостей, нічого не чув про Шевченка.

А втім, оте його проникливе і смішне водночас запитання: „Чого цей дід хоче?" набирає глибшого сенсу у наші дні, у нашому суспільстві. Чи спроможні ми на нього відповісти? Чи знаємо Шевченка і чого він хоче?..

...Комітетів і грамот під затишком його імени? Маєм досить.

...Пам'ятників з вусами і без вусів?.. Досить.

...Самозвеличення і самопобивання?..

...Книжок? ...Портретів?..

Стривайте. У кожній хаті портрет вже є! І на кожному портреті він чогось хоче!

Може в книжках, яких не читав Джо, пошукати відповіді?

Гортаємо, а там, – усе проти течії, усе проти течії...

Гай – гай... Багато він хоче!

„Молітесь Богові одному". „Обніміться ж, брати мої"...

І „борітеся – поборете".

Багато дід хоче...

Джо! Багато хоче від нас наш Великий Дід!

Олесь Шпилька

Два знайомства...

(Закінчення зі стор. 9)

З того часу минуло понад пів сторіччя. В кінці 1991 року я емігрував до Америки і незабаром став дописувати до „Свободи". В моїх матеріялах переважно йшлося про події, які відбувалися в Чикаґо та у штаті Ілиной. В 1994 році відбулася моя зустріч з головним редактором „Свободи" Зеноном Сниликом. Він подякував мені за активну журналістську діяльність і вручив посвідчення кореспондента газети. А я розповів, як уперше познайомився із „Свободою", і передав для редакційного музею той самий примірник газети, який мені подарував учитель у Королевому.

Трускавець – відомий на увесь світ бальнеологічний курорт, який славиться своєю „Нафтусею" – унікальною мінеральною водою. В цій здравниці я не один раз відпочивав і щоразу відновлював здоров'я.

І після того, як я поселився в Америці, мені знову потрібна була „Нафтуся". Й ось я знову там, в санаторії „Каштан". Його у свій час спорудили львівські залізничники, і тому вони користувалися тут певними пільгами.

Переступивши поріг адміністративного корпусу, я опинився в приймальні головного лікаря Адама Ґели. Почувши, що я журналіст і друкуюся у найстаршій в діяспорі газеті „Свобода", він вийшов з-за столу і підсів ближче до мене.

– Я дуже радий, що маю можливість розмовляти з людиною, яка має безпосереднє відношення до цього часопису, – сказав пан Ґела. – Прошу хвилинку зачекати. – Головний лікар дістав зі шафи папку, перев'язану кольоровим пасочком. Відкривши папку, показав мені світлину, на якій був зображений чоловік років сорока. – Це, рідний брат мого батька, а звати його Андрій Ґела. Він був одним з редакторів газети „Свобода" у 1908 році.

Залишаючи Трускавець, я пообіцяв панові Адамові, що якомога більше дізнатися про його родича – одного з перших редакторів „Свободи". І ось що мені вдалося довідатися. В липні 1908 року у Філядельфії відбулася 10-та Конвенція Українського Народного Союзу, на якій обговорювалося питання про подальше видання газети „Свобода". За пропозицією отця Миколи Підгорецького було вирішено часопис видавати не тільки українською мовою, але й словацькою, щоб залучити закарпатців, які не володіли українською мовою. Для цього 21 липня 1908 року на засіданні Головного уряду було покликано на посаду редактора Андрія Ґелу, який в той час був головним організатором Українського Народного Союзу. Крім цього, вибір Андрія Ґели не був випадковим. Його знали як людину талановиту. Він був учителем в нюйоркській українській школі, де викладав рідну мову і літературу. Мені вдалося розшукати колишню ученицю Андрія Ґели, Єву Піддубчишин, яка вчилася в 1924 році у 4-му клясі. Я отримав навіть її шкільне свідоцтво, під яким стоїть підпис вчителя Ґели.

Колишній редактор „Свободи" згодом став талановитим диригентом церковних хорів. Добру згадку про себе Ґела залишив в Джерзі Ситі, де впродовж 13 років керував церковним хором „Українська муза", який пізніше був перейменований на хор імені М. Лисенка.

Андрій Ґела належав до створеного 9 вересня 1909 року у Чикаґо П'ятничного комітету, який оцінював подані на конкурс шкільні читанки. А коли 15 вересня 1909 року на вічу у Філядельфії постало товариство „Просвіта", Андрій увійшов до так званого „Совіту просвітного".

Помер Андрій Ґела 21 лютого 1936 року. Відзначаючи 110-річчя „Свободи", добрим словом згадаймо колишніх редакторів „Свободи", і в тому числі – талановитого журналіста, диригента церковних хорів, освітянина Андрія Ґелу.

Книжки, надіслані до бібліотеки „Свободи"

Микола Андрусяк, Григорій Сірський. „Переволочна" – нариси до історії села. Львів 2003 року.

П.О. Масляк. „Географія України" навчальне видання. Упорядник і редактор проф. Євген Федоренко. Видавництво Шкільної Ради при УККА, Ню-Йорк, 2003 року.

Суспільна служба українців Монреалю. Фотоальбом. Стипендіянти фонду „Поміч Україні" 1999 – 2003 рр. Монреаль, 2003 року.

Лідія Орел. „Мальоване дерево. Наївний живопис українського села". Видавництво „Родовід" Київ, 2003 р.

Українське місійне і біблійне т-во Канади. „Збірник християнських пісень". Накладом видавництва „Божого слова". Саскатун, Канада 1959 року.

Богдан Жеплинський. „Кобзарськими стежками", творчі портрети кобзарів-бандуристів – науково-публіцистичне дослідження. Книжка містить багатий матеріял з історії кобзарства. НАН України, Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника. Львів, 2002 р.

Василь Верига. „Конфіскація церковних цінностей в Україні 1922 року". Подано історичну аналізу ситуації того періоду, методи реквізиції церковних цінностей, підраховуються збитки, завдані національній культурі України. Видавництво ім. Олени Теліги. Ню-Йорк-Київ-Торонто, 1996 р.

„Слідами батьків", нарис історії 30 полку дивізії „Галичина" – 1-ої дивізії УНА. Братство колишніх вояків 1 УД УНА. Львів, 2002 р.

„За межами батьківщини", збірник наукових статей і доповідей. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 2002 р.

„Слово і чин", вибрані статті, доповіді, розвідки, життєписи 1946-1988. Інститут українознавства ім. І. Крипякевича. НАН України Львів, 2001 р.

Ізидор Воробкевич. „Служба Божа", співи до літургії св. Йоана Золотоустого на три голоси. Видавництво музичних текстів. Вудбрідж, Конн., 2003 р.

Лариса Зязюн. „Чудодійний Люрд. Віра, надія, любов". Книжка адресована тим, що прагнуть до християнського ідеалу, передусім молоді і студентам. Харків, 2002 р.

Не слід...

(Закінчення зі стор. 3)

вони відповідають вимогам статтей 157 та 158 Конституції України. Зокрема, на думку Суду, „зміна порядку обрання Президента України, як пропонується у Законопроєкті, не призводить ... до скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина". Посилаючись на частину другу статті 5 Конституції, Суд пояснив, що народ здійснює владу як через безпосередні, так і через опосередковані (представницькі) форми демократії.

Характерно, що у своєму висновку про можливість обрання Президента парляментом Суд керувався лише зазначеним вище положенням статті 5 Конституції, за яким народ може здійснювати „владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування". Складається враження, ніби Суд дійшов висновку, що запропоновані зміни не обмежують прав народу, оскільки Конституція, поруч із формами безпосередньої демократії, передбачає також існування напрямих форм здійснення влади народом. Неприйняття Судом до уваги обмежень, що містяться у статтях 69, 103 і 104 Конституції, і відсутність посилань на ці статті у рішенні Суду призвели до викривленого результату у даній справі.

Чинна редакція статті 103 передбачає, зокрема, що „Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років". (Нова редакція передбачає наступний текст: „Президент України обирається Верховною Радою України. Президент України вважається обраним, якщо за його обрання шляхом таємного голосування проголосувало не менш як дві третини від конституційного складу Верховної Ради України"). Стаття 104, яка не згадується у рішенні Суду, передбачає складання новообраним Президентом присяги, у якій стверджується, зокрема, що він „волею народу обраний Президентом України...". Слід зауважити, що посилання на дану конституційну норму міститься в окремій думці судді В. Є. Скоморохи. Водночас стаття 69 передбачає, що „народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії". Таким чином, очевидно, що „воля народу", або „народне волевиявлення", визначені у статті 69 Конституції, а не у статті 5. Якби автори Конституції у 1996 році мали намір передбачити можливість обрання Президента через будь-який спосіб здійснення „влади народом", вони могли б чітко зазначити це у тексті статті 104. Цього не було зроблено. Відповідно, автори Конституції вважали за доцільне обрання Президента саме „волею народу".

Крім цього, встановивши, що обрання Президента парляментом є конституційно можливим, Суд позбавив громадян України права на виявлення волі народом через „форми безпосередньої демократії". Хоча на перший погляд може здатися, що будь-яке порушення статті 69 Конституції можна виправити шляхом внесення додаткових змін до цієї статті, виникає істотна проблема. Стаття 69 входить до розділу III „Вибори. Референдум". Відповідно до статті 156 Конституції, будь-які зміни до цього розділу Конституції мають затверджуватися „всеукраїнським референдумом". Тобто, загальна процедура внесення змін до Конституції, передбачена статтею 155, не вживається. З огляду на це, не можна ігнорувати положення Конституції, що „право визначити і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами і посадовими особами". Автори Конституції вбачали у безпосередньому виявленні волі народом настільки фундаментальне право громадян, що для його скасування або обмеження була передбачена необхідність їх чіткої згоди.

Усі з перелічених вище конституційних обмежень унеможливлюють обрання Президента у будь-який інший спосіб, ніж всенародними прямими виборами, як у 2004, так і у 2006 чи 2007 році. Крім цього, законопроєкт №4180 представляє одну проблему, оскільки він передбачає самопродовження терміну повноважень чинного складу парляменту до 2007 року. Як це детально роз'яснено в окремій думці судді В. М. Шаповала і в окремій думці судді В. Д. Featureнюка, продовження терміну повноважень чинного складу парляменту суперечить вимогам статтей 38, 69, 70, 71 і 83 Конституції України.

З наближенням закінчення терміну чинної сесії Верховної Ради виникає неминуче відчуття терміновости у діях тих, хто намагається змінити Конституцію з тим, щоб нові положення набули до наступних президентських виборів, призначених на жовтень 2004 року. Існуюча процедура внесення змін до Конституції вимагає, щоб відповідний законопроєкт був „попередньо схвалений більшістю від конституційного складу Верховної Ради України", і щоб „на наступній черговій сесії Верховної Ради України за нього проголосувало не менш як дві третини від конституційного складу Верховної Ради України". Таким чином, якщо парлямент не проголосує за ці „так звані" зміни до закінчення його чинної сесії у січні 2004 року, ці зміни не зможуть конституційно застосовуватися до президентських виборів у жовтні 2004 року. Більше того, будь-які натяки на те, що зміни до Конституції можуть бути затверджені простою більшістю від складу Верховної Ради, суперечать самому текстові статті 155 Конституції.

У 1998 році, при встановленні конституційности закону про вибори народних депутатів, Конституційний Суд відмовився розглядати питання щодо конституційности положення, за яким політичні партії та виборчі блоки мали отримати принаймні чотири відсотки від загальної кількости голосів виборців для того, щоб бути обраними до парляменту. Зокрема Суд визнав дане питання політичним, а отже таким, яке належить до юрисдикції парляменту, а не Суду. Цим рішенням було встановлено прецедент, за яким суд може відмовитися розглядати політичні питання. Проте, останні висновки Суду не містять жодних посилань на цей важливий прецедент. Хоча повноваження Конституційного Суду щодо розгляду запропонованих конституційних змін випливають з тексту статті 159 Конституції, Суд має бути обережним, аби не перевищити своїх повноважень і не виносити рішень з питань, що мають політичний характер.

Нарешті, запропоновані зміни до статті 126, які передбачають зменшення терміну перебування суддів на посаді до 10 років, замість існуючого безстрокового перебування на посаді, скасовують одну із ключових гарантій судової незалежности. Запропоновані зміни не сприяють утвердженню принципу поділу влади і обмежують судову незалежність.

На завершення слід зазначити, що запропоновані зміни до Конституції України не були позитивно сприйняті міжнародною спільнотою. Наприклад, Европейська комісія „Демократія через закон" (Венеціянська комісія) у своєму висновку щодо законопроєктів зазначила: „Комісія визнає і підтримує спроби України реформувати свою систему державної влади з метою наближення України до европейських стандартів демократії. Проте конкретні вирішення, запропоновані у різних законопроєктах, покищо далекі від досягнення цієї мети і призведуть до внесення таких змін до Конституції, у яких може вбачатися крок назад".

Один із членів Комісії також застеріг: „Суспільство, у якому права людини не забезпечені, а принцип поділ влади не утверджений, взагалі не має конституції".

Такі твердження вже самі по собі здатні викликати серйозні тривоги щодо поступу верховенства права та процесів демократизації в Україні. Якщо ж розглянути їх у контексті часу запропонованих конституційних змін, нагальність та гострота ситуації стають дедалі очевиднішими. Хоча конституційна реформа може в якийсь момент виявитися корисною для України, конституційна реформа, запропонована напередодні президентських виборів, викликає багато запитань. Як аналізувалося вище, проблема була ще більше ускладнена останніми рішеннями Конституційного Суду України. Єдиний вихід із цієї ситуації вимагає визнання верховенства права і підпорядкування йому усіх політичних мотивацій. Тоді і лише тоді Україна зможе уникнути руйнівного „кроку назад".

НЕЗАБУТНЄ МИНУЛЕ

Каторга не зламала патріота

Роман Татарин в 1940 році, навчаючись у Бережанській гімназії, став членом молодіжної організації ОУН. З села чи не щодень вивозили людей до Сибіру. З 1939 до 1940 року з Ковалівки забрали 40 родин! Але молодь не боялася цього. Хлопці таємно несли у ліс бійцям УПА борошно, хліб, сіль, медикаменти. Але нерівними були сили. У 1940 році за участь в ОУН заарештували батька. Коли приїхав Роман з гімназії додому, то дізнався, що батька ув'язнили на 12 років. Сумною раптом стала його рідна Ковалівка. Усе гарне в житті Романа Татарина було пов'язане з нею. Завжди вабила зір височенна, збудована ще за панщини дзвіниця, а неподалік – велика хата-читальня. Сюди віддав батько маленького Романа до дядька Василя Дидюка, щоб учив співати, декламувати Шевченка. Сюди приходила матуся Франя у Союз Українок, де вона грала на сцені у п'єсах українських драматургів. Коли на сцені „вистрілив" ворог у матусю і упала вона, то хлопчик на всю читальню заголосив, думаючи, що мама померла... Потім міцно стискав її в обіймах, зрозумівши, що то тільки гра. Сюди була направлена на працю молода вчителька Параска Ілляшенко. Він закохався та згодом одружився з нею.

Лиш знайшли одне одного, як Романа заарештували. Він тоді закінчував Бережанське педагогічне училище. 22 березня, під час першої лекції, навчальний заклад оточили військові. Йому наказали йти в кабінет директора. Там спочатку обшукали, склали протокол, у якому було записано, що його ровесники „собіралісь на квартірє Лєвко М. і распєвалі націоналістіческіє пєсні". Два тижні тримали в Бережанах, а потім його і Марусю Левко (брати її впали за волю України під Заліщиками) відправили у в'язницю до Тернополя.

Через півроку Романа Татарина і Марію Левко, як учасників ОУН, організаторів молоді в боротьбі проти радянської влади, засудили на 25 років ув'язнення і відправили спочатку до Львова, а звідти етапом – у Мордовію. І все ж Роман був оптимістом і вірив, що мусить вижити у цьому пеклі, мусить бути зі своєю Пашею. Сльози навертались на очі, коли думав, що вона чекає дитину, а він не побачить свого первістка, і що зустрінуться вони, коли обом буде далеко за сорок...

Роман тоді не знав, що у Ковалівці його дружині запропонували написати заяву і піти зі школи, що вона виїхала на рідну Чернігівщину, де народився маленький Анатолій. Через півтора року була змушена, як дружина ворога народу, залишити сестрі сина і повернутися на Буковину, де працюватиме в Кліводині... Роман їхав у товарняку, забитому людьми, і не знав, що й він повернеться з того земного пекла саме у Кліводин.

А покищо був Мордовський лісоповал, огидна баланда і велике бажання жити. Щоденна робота в лісі була каторгою. Сніг чи дощ – мали працювати. Завантажували ліс на біржі, кожен день – 12–14 вагонів. А ще – багато води і комарів, що заїдали до смерти. Від ранку до пізньої ночі працював Роман Татарин, будуючи разом з іншими „ворогами народу" великий соціялізм.

Після Мордовії була Колима. Коли у серпні 1949 року Роман прибув у цей далекий край, то застав у таборі лише 20 чоловік. Люди помирали з голоду. Трупи складали, як дрова, „штабелями", і чекали до літа, поки розмерзнеться земля, щоб якось прикопати. Праця була не з легких: у шахті. Люди спали на голих нарах, могли помитися. Кожному – лише трішечки води.

У тому мороці, як символ українського духу – Василь Мороз, боєць УПА, і пілот Петро Гаврилюк, що мав на грудях татуювання – великий тризуб. Ці патріоти-українці завжди підтримували політв'язнів, саме вони у 1954 році організували повстання. Роман залишився живим, але було багато поранених і вбитих. Після кривавих подій ще тиждень люди не виходили на роботу – стояли шахти, майоріли чорні прапори (їх зробили з матраців). Прибули комісії з Москви і Хабаровська. Ув'язнені вимагали покращання умов праці, людського ставлення до них. Після того дещо змінилося, але табір згодом було розформовано.

Наперекір трудношам Колими він таки повернувся до своїх. Романа реабілітували у 1956 році як безпідставно засудженого. Плакала Параска зустрічаючи його в Кліводині. Виріс Анатолій, народилася Лариса. Параска і Роман все життя учителювали. Поважають їх люди в Кліводині і в районі. Роман Татарин тепер голова районного товариства політв'язнів і репресованих. Він – у відновленій в ОУН, бо болить його доля України.

Одарка Мощук-Гасяк,
с. Лужани, Чернівецької обл.

Таємнича смерть о Мелітона

Історики незаслужено забули архимандрита Мелітона, в миру Захарія Ярмуся, родом з Лідіхова, Крем'янецького повіту. Рід Ярмусів в Лідіхові такий же давній, як і містечко, від якого залишились високі земляні вали, а свідками його розквіту і падіння є археологічні знахідки та народні перекази.

Початок роду поклав чех-гусит, який, рятуючись від інквізиції, знайшов притулок в цьому волинському містечку. З роду Ярмусів вийшли ієромонах Феодосій (в миру Костянтин Ярмусь), ім'я якого є серед послушників Почаївської Лаври 1912 року, ієромонах Олександер Чучмай, протопресвітер отець-доктор Степан Ярмусь і його син о. Андрій, священики Іван Ярмусь, Микола Фільозов – вихованець Волинської духовної семінарії, нинішні студенти Микола Ярмусь з Київської духовної академії, Іван Ярмусь з Волинського університету ім. Лесі Українки.

За архівними джерелами, Захарій Ярмусь народився 23 березня 1898 року в селянській родині Омеляна і Параскеви Ярмусів. Його старший брат Костянтин був послушником Почаївської Лаври і після закінчення місцевої парафіяльної школи в Лідіхові в 1912 році забрав Захарія до Почаївського парафіяльного духовного училища, в якому перебував він до 1914 року. Перша світова війна покраяла своїми фронтами історичну Волинь і Галичину, докотилась і до Почаєва, вигнавши з родинних місць тисячі волинян. Цієї участи не оминув і Захарій Ярмусь, опинившись на східній Волині. В 1917 році був покликаний на службу в артилерійській частині царської армії, а з початком української революції і створення уряду Центральної Ради стає старшиною українського війська.

Захарій Ярмусь став на шлях чернечого життя в Почаївській Лаврі. 9 травня 1924 року молодий послушник приймає чернечий постриг з ім'ям Мелітона. Одночасно поступає до Духовної семінарії. 1927 року його було рукоположено в сан ієромонаха. Розпочалося чернече життя. З благословення митрополита Діонісія (Валединського), першоієрарха Православної церкви в Польщі, архимандрита Почаївської лаври, він поступив на теологічний факультет Варшавського університету, де на той час викладали професори Іван Огієнко, Олександер Лотоцький, Павло Зайцев, Василь Біднов, які засівали український національний дух, любов до українського православ'я.

В 1927 році, у хаті Степаниди Надьохи, на Білівських Хуторах обновилась ікона Божої Матері „Відшукання загиблих", як стала чудотворною, і сотні людей приходили до святого образу за зціленням від фізичних і духовних хвороб. На місці хати було розпочате 21 липня 1928 року будівництво храму на честь оновленої ікони. 1932 року засновано обитель і ієромонаха Мелітона возведено в сан архимандрита та призначено настоятелем новозаснованого монастиря. Святиня з кожним роком під керівництвом архимандрита розбудовувалась і стала важливим осередком чернечого життя. Прихід у вересні 1939 року нових окупантів приніс Волині море сліз і ріки крові. НКВД контролювало працю Мелітона, але його великий авторитет стримував катів від розправи. 22 червня 1941 року розпочалася нова війна.

26 січня 1942 року монастир Білівські Хутори і настоятель архимандрит Мелітон приєднались до УАПЦ. Архимандрит Мелітон прагнув бачити єдиною Українську Автокефальну Православну Церкву і зробив вибір прийняти хіротонію з рук Архиєпископа УАПЦ Полікарпа. Замасковані агенти НКВД дізнались про вибір колишнього старшини армії Української Народної Республіки – і настала... „несподівана" смерть, яка була горем для вірних.

Могила архимандрита Мелітона

Моє зацікавлення особою архимандрита Мелітона, монастирем на Білівських Хуторах розпочалось ще в часи моєї студентської наукової праці. Завдяки наполегливим пошукам в архіві Тернопільської области вдалося натрапити на низку оригінальних документів, серед яких були писані рукою самого о. Мелітона. Володіючи цими документами, вирушив я до Білівських Хуторів, до могили засновника монастиря. Поруч – могила померлої 1944 року Степаниди Надьохи, в хаті якої сталось чудесне оновлення ікони Божої Матері. Оглядаю нове велике будівництво маєтку-монастиря в Білівських Хуторах. Праця о. Мелітона не пропала марно.

Володимир Рожко

Ділимося сумною вісткою, що 8 грудня 2003 р. відійшла у вічність

бл. п.

НЕОНІЛЯ КЛІШ

нар. 19 вересня 1909 р. у Банулові над Черемошем, Буковина.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 16 грудня 2003 р. у церкві свв. Володимира і Ольги у Львові.

Похована коло батька на Янівськім цвинтарі.

Залишені у смутку:

сестра – ОЛЬГА ДАНИЛЮК-ПИНДУС у Львові
братова – ВІРА ЛЕВИЦЬКА-КЛІШ з родиною.

Вічна Її пам'ять!

У глибокому смутку повідомляємо, що в понеділок, 22 грудня 2003 р. відійшла від нас наша дорога
МАМА, БАБЦЯ, СЕСТРА і ТЕТА

бл. п.

ЯРОСЛАВА СУЛЖИНСЬКА

з дому **МАЦЕЛЮХ**

ПАНАХИДА відбудеться в п'ятницю, 26 грудня 2003 р. о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні Duchynski-Cherko Funeral Home, 111 Yonkers Ave., Yonkers, NY – тел.: (914) 963-6121.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбудуться в суботу, 27 грудня о год. 9:30 ранку в церкві St. Michaels Ukrainian Catholic Church – 510 N. Broadway, Yonkers, NY 10703, тел.: (914) 963-0209.

Горем прибиті:

син – ВОЛОДИМИР з дружиною ХРИСТИНОЮ і сином ВІКТОРОМ
сестри – ІРИНА КОМАРНИЦЬКА з родиною
– ОЛЬГА ЖУК з родиною
сестрінки – ІГОР КОТЛЯРЧУК
– ЄВГЕН КОТЛЯРЧУК з родиною
– БОГДАН ЖУК з дружиною
родини – МАЦЕЛЮХІВ і ҐАВЛІЧІВ в Канаді
та родина в Україні.

Вічна Їй пам'ять!

В ДРУГУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
нашого улюбленого і найдорожчого
МУЖА, ТАТА, БРАТА, ДІДУСЯ і ПРАДІДА

сл. п.

д-ра СТЕПАНА ВОРОХА

будуть відправлені

ПОМИНАЛЬНІ БОГОСЛУЖЕННЯ
2-го січня 2004 р.

в Америці:
в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж.;
в церкві св. Юра, в Ню-Йорку;
в церкві св. Миколая у Філядельфії, Па. (7 січня).

в Україні:
в УКЦеркві св. Миколая (на Аскольдовій Могилі в Києві);
в соборі св. Юра у Львові;
в катедрі св. Воскресіння в Івано-Франківську;
в соборі свв. Петра і Павла в Чорткові;
в церкві св. Володимира Великого, Велика Березовиця.

У Франції:
в катедрі св. Володимира Великого в Парижі (відправлятиме Владика М. Ґринчишин).

Про молитви за душу Покійного просять:

дружина – ОКСАНА
сини – БОГДАР з дружиною МАРТОЮ
– СВЯТОСЛАВ з дружиною ЛЮБОЮ
– РОМАН з дружиною ОКСАНОЮ
донька – РОСАННА
брат – ВОЛОДИМИР з дружиною МАРІЄЮ і родиною
ВНУКИ і ПРАВНУКИ
та ближча і дальша родина в Америці і Україні.

За мову і зміст посмертних оголошень і подяк редакція не відповідає

Ділимося сумною вісткою, що в неділю 21 грудня 2003 р.
відійшла від нас у вічність наша найдорожча
МАМА і БАБЦЯ

бл. п.

ЕВГЕНІЯ ЧУМА

з дому ОЛІВА

ПАНАХИДА відбулася у вівторок, 23 грудня 2003 р. в похоронному заведенні Петра Яреми в Ню-Йорку.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в середу, 24 грудня в українській католицькій церкві св. Юра в Ню-Йорку, а опісля на цвинтарі св. Духа в Гемптонбурзі, Н.Й.

Залишилися у смутку:
дочки – НАТАЛЯ ДОБРЯНСЬКА з мужем д-ром РОМАНОМ ДОБРЯНСЬКИМ
– ВІРА БИТКАН з мужем ДАНИЛОМ
внуки – ЛЯРИСА, РОКСОЛЯНА і МАРКО ДОБРЯНСЬКІ
– СТЕФЦЯ БИТКАН
кузинка пок. чоловіка – НАТАЛЯ ЧУМА
ближча та дальша родина в Україні і Польщі.

Вічна Її пам'ять!

В пам'ять Покійної пожертви можна складати на
Український Музей в Ню-Йорку або на будову
Монастиря в Гошові: Ukrainian Fraternal Credit Union,
Acct. # 792, P. O. Box 185, Boston, MA 02132-0185

Ділимося сумною вісткою з рідними, приятелями, друзями
та знайомими, що у середу, 19 листопада 2003 р. відійшла у вічність
у Ню-Йорку, на 86-му році життя наша найдорожча
МАМА та БАБЦЯ

бл. п.

ОСИПА ЧЕРНИК-ЯВОРСЬКА

з дому РОҐУТСЬКА

нар. 28 квітня 1917 р. в селі Купнивчах, коло Самбора.

Горем прибиті:
сини – ОРЕСТ з дружиною РОМОЮ, сином МАРКІЯНОМ і донькою АНДРЕЄЮ
– ЗЕНОН з дружиною АРЕТОЮ і синами АДРІЯНОМ, ЮЛІЯНОМ і ОЛІВЕР
– ЮРІЙ
ближча та дальша рідня в Україні і Америці.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в суботу 22 листопада 2003 р. в церкві св. Юра в Ню-Йорку, а відтак на український цвинтар св. Андрія Первозваного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Вічна Їй пам'ять!

Замість квітів на могилу бл. п. Осипи можна складати
пожертви на Пласт в Ню-Йорку.

КРАЙОВА УПРАВА БРАТСТВА КОЛИШНІХ ВОЯКІВ
1-ої УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ В ЗСА
ділиться сумною вісткою, що після довшої
недуги відійшов у вічність

бл. п.

АНТІН ТИМКЕВИЧ

колишній підстаршина Дивізії і довголітній секретар
Крайової Управи Братства в ЗСА.

Цією дорогою висловлюємо глибоке співчуття дружині,
пані УЛЯНІ і всій РОДИНІ.

КРАЙОВА УПРАВА БРАТСТВА 1-ої
УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ В ЗСА

Із сумом повідомляємо, що 17 грудня 2003 р. відійшов у вічність
на 93-му році життя наш найдорожчий ТАТО і ВУЙКО

бл. п.

КОНСТАНТИН ЛЕЩУК

один із перших членів хору „Думка".

ПАНАХИДА відбулася 19 грудня 2003р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Петра Яреми в Ню-Йорку.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в церкві св. Юра в Ню-Йорку, а відтак на цвинтарі св. Духа в Гемптонбургу, Н.Й.

У глибокому смутку залишилися:
дочка – ЛІДА ЛЕЩУК
родини – ЛЕЩУКІВ , МУЦЮКІВСЬКИХ в Канаді
– КАРАШКЕВИЧІВ в Америці
родини в Україні – АГЕЄНКІВ, БОЙКІВ, НАЗАРЕВИЧІВ і ПЕТЕРЗІЛІВ
та дальша родина в Англії.

Вічна Йому пам'ять!

Ділимося сумною вісткою, що 17 грудня 2003 р. з волі Всевишнього
на 92-му році життя відійшла у вічність наша найдорожча
МАМА і БУСЯ

бл. п.

ОЛЬГА КІЙКО АНДРЕЙЧИК

нар. 22 липня 1912 р. в селі Щирець, Львівської області.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в п'ятницю, 19 грудня та в суботу, 20 грудня 2003 р. в церкві свв. Петра і Павла, а опісля на цвинтарі св. Марії в Jenkintown, PA.

Залишені в смутку:
син – РОМАН з дружиною ВІРОЮ
внуки – ІСЯ
– МАРКО з дружиною ЯРИНОЮ
сестра – НАДЯ КУЛЬЧИЦЬКА з родиною у Львові
двоюрідна сестра – ОКСАНА ГОРАЄЦЬКА з родиною
свати – ОМЕЛЯН і НАТАЛІЯ ТАТУНЧАКИ
та ближча і дальша родина в Америці, Україні та Аргентині.

Вічна пам'ять Покійній!